

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

חמ"ד של חופש 8

בסימן

50 שנה

לאיחוד ירושלים

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

הפעלה מספר 1: כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים (מיכה ד', ב')

דרך ההפעלה הבאה ילמדו התלמידים שירושלים היא המרכז הרוחני היחיד בעולם ממנו יוצאת הוראה לעולם כולו.

פתיחה:

- נשאל את התלמידים: מדוע הר המוריה נקרא בשם זה?
- נקרא בפניהם את המדרש: "ולמה נקרא שמו הר המוריה? שמשם יוצאת הוראה לישראל".
- נסביר שכשבית המקדש היה קיים היו עולים אל הר המוריה, אל בית המקדש לפתור בעיות בין אנשים ולחקור ולשאל בהלכה. הסנהדרין הגדולה ישבה בלשכת הגזית בבית המקדש ומורה הוראה ומלמדת את התורה.

הפעלה:

- נתחלק לקבוצות. נבקש מכל קבוצה לכתוב שלוש דילמות מהוואי הכיתה (נושאים לימודיים, חברתיים וכו') ושלושה פתרונות אפשריים לבעיה. דוגמא לדילמה: השאלתי לחברה מחק וכשביקשתי בסוף היום היא אמרה שאבד לה. פתרון: עליה לקנות מחק חדש. נבקש מכל קבוצה למנות נציג שיהיה חבר בסנהדרין שבבית המקדש. נושיב אותם בחצי גורן. כל קבוצה תבחר מתוך שלושת הדילמות דילמה אחת ותציג אותה בפני הסנהדרין. הסנהדרין יקבעו מה הפתרון וינמקו. במידה ויתגלו חילוקי דעות תתקיים הצבעה בין חברי הסנהדרין.
 - משימה: אם נמצאו דילמות לא פתורות על התלמידים כולם לחקור בדבר ולשוב למחרת עם תשובה לבעיה.
- סיכום:** נכין שלט יפה לכיתה: כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

הפעלה מספר 2 – ירושלים מקום התפילה

תלפיות "תל שכל פיות פונים בו" (בבלי ברכות ל' ע"א ועוד)

דרך ההפעלה הבאה ילמדו התלמידים על ייחודה של ירושלים כמקום קיבול התפילות.

פתיחה:

- נשאל את התלמידים:
 - אדם שנסע לחוץ לארץ - לאיזה כיוון עליו לעמוד בתפילה? (ארץ ישראל)
 - אדם שנמצא באילת - לאיזה כיוון עליו לעמוד בתפילה? (ירושלים)
 - ומי שנמצא כבר בירושלים? (לבית המקדש)
- נסביר שבית המקדש הוא בית ה' ושם אנחנו הכי קרובים שאפשר - לה'. וכשבית המקדש יבנה לא רק עם ישראל יבוא להתפלל שם, אלא כל העולם כמו שכתוב – "כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים".

הפעלה:

- נתחלק לקבוצות. נבקש מכל קבוצה לדפדף בסידור בתפילת שמונה עשרה ולבחור יחד משפט מתוך התפילה, להעתיק אותו על בריסטול ולכתוב במילים שלהם את הפירוש.
- כל אחד מחברי הקבוצה יחבר תפילה אישית, יכתוב אותה על פתק, יקפל וידביק סביב התפילה (על הבריסטול).
- כל קבוצה תציג את התוצר שלה. ניתן יהיה לשתף את בתפילות האישיות.

הצעה לסיכום: במידה ויעלו לירושלים בארגון הקייטנה אנו מציעים לקחת את התפילות / בריסטולים ולעלות אותם לירושלים.

הצעה נוספת: להכין סידור תפילות שמורכב מתפילות שכתבו התלמידים.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

הפעלה 3 – ירושלים מאחדת את עם ישראל

"כל ישראל יתאגדו על ידי ירושלים לעם אחד" (הרב קוק, עולת ראי"ה)

דרך הפעלה זו יחוו התלמידים את כוחה של האחדות והערבות ההדדית.

פתיחה:

- נכין שתי ערמות של סוכריות בכמות שווה ונניח על הרצפה. נבקש מהתלמידים ליצור באמצעות ערמה אחת בלבד של סוכריות צורה של מגן דוד.
- בסיום היצירה ניגש לשתי הערמות וניקח מכל אחת מהן כחמש סוכריות.
- נשאל: באיזו ערמה מורגש יותר החסר - בערמה המפוזרת או במגן דוד. מדוע? (תשובות אפשריות: זה מקלקל את היצירה, המגן דוד פגום)
- נסביר: גם עם ישראל הוא יצירה אחת שלמה ומאוחדת - כך הקב"ה ברא אותנו. נסביר: העובדה שאנו יצירה אחת מלמדת שכל אחד מעם ישראל הוא חלק בלתי נפרד מהכלל ואם חסר לו משהו זה פוגם בכולם. לכן בעם ישראל יש כלל: כולם בשביל אחד ואחד בשביל כולם.

ההפעלה:

- משחק פלונטר: תחרות בין שתי קבוצות: נעמוד במעגל. כל אחד ייתן ידיים למי שאינו עומד סמוך אליו, רצוי בהצלבה. הקבוצה המנצחת - מי שתצליח לצאת מהפלונטר בלי לעזוב ידיים.
- נתחלק לזוגות, ונקשור לשני חברים יחד את הרגליים. המנצח - מי שהגיע ליעד מסוים (עץ, גדר) מהר ובלי ליפול.
- משחק הכיסאות: נתחלק לשתי קבוצות. כל תלמיד יעמוד על כיסא. התלמידים ילכו על הכיסאות. בכל פעם נוציא כיסא אחד מהמעגל. הקבוצה שתסתדר עם הכי פחות כסאות בלי שאף אחד ירד לרצפה - תנצח.

במליאה:

- נפנה לקבוצות המנצחות: מהו סוד הניצחון? מה גרם לכם לנצח.
- ספרו מה עשיתם כדי ש...

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

- האם היה לכם קל לוותר על (קצב הליכה שונה / מקום בכיסא / הרצון המהיר להשתחרר מהפלוונטר)
 - מדוע בכל זאת התאמצתם? (תשובות אפשריות: ידעתי שהקבוצה תלויה בי, אני אחראי על הניצחון)
 - נאמר שהניצחון במשחק נקבע לפי כמות הערבות ההדדית והאחדות שהייתה בקבוצה. ככל שהיה יותר אכפת ויותר התאמצנו למען הקבוצה - כך הצלחנו יותר.
 - נסביר שגם סוד הניצחון של עם ישראל תלוי באחדותנו.
- סיכום:** נבקש מכל קבוצה להכין כרזה לתלייה בכיתה: "כל ישראל יתאגדו על ידי ירושלים לעם אחד" ולאיר באופן שימחיש את תוכן הכרזה.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

הפעלה 4 - משוש כל הארץ -

ירושלים משמחת את הלב

פתיחה :

- נשאל מדוע לדעתכם ירושלים משמחת? (משוש כל הארץ)
- נספר בקצרה את תוכנו של המדרש: "ובמה הייתה משוש כל הארץ? שהייתה משמחת כל הארץ. היה אדם עובר עברה, היה דואג בליבו... היה הולך לירושלים ומקריב קרבן ומתכפר לו ולבו שמח עליו ויצא משם שמח, לכן משוש כל הארץ" (מתוך מדרש תהילים למזמור מ"ח)
- נסביר שכשאנו לא בסדר אנחנו דואגים ועצובים. כשאנו חוזרים בתשובה אנחנו שוב שמחים. כשאדם מקריב קרבן על חטאיו הוא מרגיש שמחה עצומה כי הוא מרגיש שוב קרוב אל ה'.

הפעלה:

- נתחלק לקבוצות. נחלק לכל קבוצה בריסטול ונבקש מהם להכין סמיילים. מאחורי כל סמיילי נבקש לכתוב תשובה לשאלה: מה גורם לי שמחה? / מה משמח אותי? המטרה: להכין כמה שיותר סמיילים עם תשובות.
- במליאה: כל קבוצה בתורה תקרא סמיילי אחד. קבוצה שיש לה תשובה זזה / רעיון דומה - צריכה לקרוא "ששון ושמחה!" ולקבל לידה את הסמיילים. הקבוצה המנצחת היא הקבוצה שיש לה את מירב הסמיילים.

סיכום: נכין שרשרת סמיילים מכל התוצרים ונתלה בכיתה.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

הפעלה מספר 5 - לקראת שבת – פרשת בלק ה' משגיח עלינו בכל רגע ורגע

בלק מלך מואב חושש מפני בני ישראל. הוא שמע כיצד נצחו את מלכי האמורי החזקים ופחד גדול מילא אותו לכן הוא מזמין אליו את בלעם בן בעור נביא הגויים כדי שיקלל את עם ישראל. הוא מבטיח לו כסף רב וכבוד גדול, אולם התכנית לא יוצאת לפועל. הקב"ה מגן ושומר על עם ישראל. שלוש פעמים מתכונן בלעם לקלל והקב"ה שם ברכות בפיו. הסיפור המופלא הזה מתרחש מאחורי הקלעים ועם ישראל כלל אינו מודע בשעת מעשה להשגחת ה' הסובבת אותו. בהפעלה זו נספר בקצרה את עיקרי הדברים המסופרים בפרשה ונתבונן בהשגחת ה' הסובבת אותנו בכל רגע ורגע.

המטרות:

- התלמידים ידעו את המסופר בפרשה.
- התלמידים ילמדו שהקב"ה משגיח ושומר עלינו בכל עת.

ההכנות הנדרשות:

- יש להביא בריסטולים להכנת כרזות.
- יש להביא מטפחת לקשירת העניים לשלב המשחק.

ההפעלה:

סיפור – משימת השגחה סודית

- נספר:

"אני לבד, אני בעצמי", יבב ישראל אחי הקטן. כזה הוא ישראל - כל כך חמוד וקטן וכל כך עקשן. הבוקר אימא מיהרה למרפאה עם אחותי לילך וביקשה ממני לארגן את ישראל ולקחת אותו לפעוטון.

ישראל בכה והתעקש כל הזמן. הוא לא הסכים שאעזור לו להתלבש אפילו שלבש את החולצה הפוך. הוא ביקש לאכול את ארוחת הבוקר בעצמו ולא היה אכפת לו שהדייסה הדביקה נשפכה על מכנסיו. לבסוף אחרי מאמצים גדולים הינו מוכנים לצאת לדרך, אבל אז אמר ישראל: "רוצה ללכת לבד, אני גדול!". "נו, באמת!" אמרתי. "ומה יקרה כשתגיע לכביש? ומה יקרה אם הכלב של משפחת איינשטיין ינבח כשתעבור על ידו?" ישראל לא השתכנע. הוא היה נחוש בדעתו לצעוד לבד. הוא לקח את תיק האוכל והחל צועד בבטחה ברחוב המלא בסכנות עבור ילד בן שלוש.

ידעתי שלא אוכל לתת לו ללכת לבדו אך הייתי עייף מכל הבכיות והוויכוחים ואז עלה לי רעיון. חבשתי על ראשי כובע קסקט של אפי, אחי הגדול, והרכבתי על עיניי את משקפי השמש שלו. 'כך ישראל יתקשה לזהות אותי', חשבתי והלכתי בעקבותיו. למזלי ישראל לא הגיע רחוק. כך הלכתי אחריו בשקט בלי שיבחין בי. כשהתקרבנו לכביש הסתכלתי מרחוק שאין מכוניות. כמובן שהייתי מזנק אליו אם הכביש לא היה פנוי. לפתע הבחנתי בכלב של משפחת איינשטיין מתקרב לעברנו. "שוב הוא הצליח לברוח", הרהרתי ומיהרתי להרחיקו כדי שישראל לא ייבהל. ישראל אפילו לא שם לב למתרחש. הוא הלך בנחת בלי לדעת שרק בזכותי הוא לא נפגע.

לבסוף הגענו לפעוטון. ישראל נכנס בשמחה וקרא: "הגעתי לבד, אני גדול!" ואילו אני נשמתי לרווחה וחזרתי הביתה. אימא התבוננה בכובע הקסקט ובמשקפי השמש ופרצה בצחוק.

היא לא ידעה שביצעתי משימת השגחה סודית.

חושבים יחד

- מה אהבתם בסיפור?
- ספרו על אחים קטנים: האם הם דומים בהתנהגותם לישראל?
- האם ישראל ידע שאחיו השגיח עליו? האם הוא היה מודע לכך שהיו סכנות בדרך?
- תארו מה היה עלול לקרות אם ישראל היה הולך לפעוטון ללא השגחה.
- הסיפור שקרה לישראל הוא גם משל לעם ישראל. נלמד על הפרשה ונבין מהו הנמשל.
- נספר בקצרה את תכנה של הפרשה (ראה נספח).
 - האם עם ישראל ידעו שהקב"ה הצילם מקללותיו של בלעם הרשע?
 - תארו מה היה עלול לקרות אם הקב"ה לא היה משגיח על עם ישראל.
 - האם הרגשתם פעם את השגחת ה' ספרו.
 - האם אתם מכירים סיפורים נוספים מהתורה או מהעבר / הווה של עם ישראל שבו ראינו את השגחת ה' (אפשר לספר על ניצחון מלחמת ששת הימים).
- נסכם: אנו צריכים לזכור שהקב"ה משגיח עלינו בכל רגע ורגע. לפעמים אנחנו כמו ישראל הקטן, צועדים בבטחה ולא מבינים כמה סכנות היו בדרכנו אלמלא השגחת ה'. איננו רואים את הסכנות כמו שעם ישראל בפרשה ישב לבטח ולא ידע כלום ממה שקרה. לפעמים אנו זוכים לראות ולהרגיש את השגחת ה'. הקב"ה שומר על עם ישראל מכל רע.

משחקים בהשגחה פרטית

המשתתפים: תלמיד 'משגיח' תלמיד 'מושגח' וארבעה תלמידים 'סדרנים שבדרך'.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

נבחר את המשתתפים (בכל פעם נזמין משתתפים חדשים).
המושגח לא יודע דבר מכל הסכנות ולכן נקשור את עיניו.
מבצע המשימה: המושגח.

'המשגיח' ילך אחרי 'המושגח' ויעזור לו במשימה.
ה'סדרנים' יארגנו את מסלולי 'הסכנות שבדרך'.

הצעות למסלולי 'הסכנות שבדרך'

1. מבוך ילקוטים – נסדר את הילקוטים והמושגח יעבור ביניהם בלי להיתקל.
2. מבוך כסאות - כנ"ל
3. זחילה מתחת לשולחנות מחוברים (כמו מנהרה)

יצירה - נכין כרזות על בטחון והשגחה ונתלה בכיתה או ברחבת בית הספר.

החומרים: רצועות בריסטול, צבעים / טושים.

נתחלק לקבוצות. כל קבוצה תקבל משפט / פסוק לכרזה. נסביר בקצרה את משמעות המשפטים / הפסוקים.

כל קבוצה תכין כרזה מהמשפט שקיבלה.

הצעות לפסוקים / משפטים:

- ישראל בטח בה' עזרם ומגנם הוא
- בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם
- ה' אלוקינו ה' אחד - אל תירא אתה לא לבד
- עוצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום כי עמנו אל
- מי שמאמין לא מפחד
- הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

נספח – מה בפרשה

מואב ומדיין מגייסים את בלעם

בלק בן צפור מלך מואב, עוקב בחרדה אחר מסע הכיבוש והניצחונות של עם ישראל בדרכו לארץ. הוא חושש שעתה יגיע תורו, לכן פונה לשכנתו השנואה מדיין, לחבור אליה במאבק נגד בני ישראל. שתי המדינות משגרות שליחים נכבדים אל בלעם, הנביא והמכשף הרשע, כדי שיבוא לקלל את בני ישראל וכך להביס אותם. בלעם מבקש מהמשלחת להמתין עד הבוקר כדי שיוכל לקבל את הסכמת הקב"ה לשליחות. בלילה נגלה אלוקים אל בלעם וצווה עליו "לא תלך עמהם, לא תאור (= תקלל) את העם כי ברוך הוא". בבוקר מודיע בלעם למשלחת כי על פי ציווי ה' אינו יכול ללכת עמם. בלק המלך לא מתייאש. הוא מוסיף ושולח משלחת נכבדה מהראשונה. בלעם מסביר לנכבדי מדיין כי בעד כל-הון-שבעולם לא יוכל לעבור על דבר ה'. בכל זאת הוא מציע להם להמתין לבוקר. באותו לילה אומר אלוקים לבלעם: "לך אתם ואך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תדבר".

בלעם והאתון המדברת

בלעם יוצא לדרך רכוב על אתונו. התלהבותו של בלעם לקלל את עם ישראל מכעיסה את ה'. הוא מציב בדרך מלאך ובידו חרב שלופה. האתון המבוהלת נוטה מן הדרך אל השדה, ובלעם שאינו רואה את המלאך הרוחני - מכה את אתונו להחזירה לדרך. המלאך שב ומתייצב במשעול הכרמים, שם אין לאתון להיכן לסטות. היא נלחצת לקיר מפחד המלאך, ובתוך כך לוחצת את רגלו של בלעם. בלעם מוסיף להכותה. שוב מתייצב המלאך, והפעם במקום צר כל-כך, שאינו מאפשר מעבר. האתון רובצת על מקומה, ובלעם מכה אותה בכעס רב. ואז מתחולל הפלא: ה' פותח את פי האתון, והיא מטיפה לבלעם על שהוא מכה אותה למרות נאמנותה רבת השנים. אז גם נגלה המלאך אל בלעם ומוכיח אותו. הוא אומר לו כי האתון הצילה אותו ממוות, ועתה עליו להישמר ולדעת כי שליחותו תתבצע רק על-פי הנחיות ה'.

בא לקלל ונמצא מברך

התקווה הגדולה שתלה בבלעם, הפכה מהר מאוד לאכזבה ולכעס. כשהגיע בלעם למואב, הבהיר שוב לבלק, שהוא אינו עומד ברשות עצמו. הוא יוכל לעשות רק את אשר יצווה אותו האלוקים. בלעם פוקד על בלק להכין לו שבעה מזבחות עליהם יקריב קורבנות, בתקווה שכך ירצה את האלוקים ותשרה עליו הרוח. אולם כל התחבולות לא הועילו. משפתח בלעם את פיו, נמצא מברך ומהלל את עם ישראל. בלק מציע לנסות שוב, ולוקח את בלעם לעמדת תצפית אחרת על עם ישראל החונה בגבולו. גם הפעם לא מועילות התחבולות, והבא לקלל נמצא מברך. לאחר ניסיון נוסף, שלישי, מגרש בלק הזועם את בלעם מעל פניו ושולח אותו חזרה לביתו (מתוך אתר [פרשת שבוע](#)).

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

הפעלה 6 – חורבן ירושלים

ירושלים נחרבה בגלל שנאת חינום ותיבנה באהבת חינום

פתיחה: נקרא את הסיפור "אהבה זה כל הסיפור" (מתוך מפגש חג בהוצאת החמ"ד)

אהבה. זה כל הסיפור.

"אילו היו עוד שניים כמוהו, בית המקדש היה נבנה", אמר לי אדון כהן. אדון כהן הוא יהודי ירושלמי קשיש ונחמד. הוא מתפלל בבית הכנסת שבו אבא שלי ואני מתפללים, ולפעמים בין מנחה לערבית הוא מספר לי סיפורים מפעם. בפעם הראשונה שפנה אליי הייתי קצר רוח וחיפשתי דרך להתחמק מסיפוריו וכך להרוויח עוד כמה דקות של משחק במגרש עד שיגיע זמן התפילה, אבל אחרי ש'נאלצתי' להקשיב לו מתוך נימוס אני ממש מחכה לסיפורים שלו. ידעתם שאדון כהן היה אסיר? לא, הוא לא היה פושע ח"ו, הוא היה אסיר פוליטי בתקופת המנדט הבריטי. הוא הצטרף לאחת המחתרות שפעלו כדי לגרש את הבריטים מהארץ. אדון כהן מספר שזו הייתה תקופה איומה. "יהודים הסגירו יהודים לבולשת הבריטית, היית מאמין?" אמר לי פעם בקול רועד. "הבריטים עשו לנו הרבה צרות אבל אילו היינו מאוחדים ולא הייתה בינינו שנאת חינום הינו גוברים עליהם תוך שנים מועטות", הוא הסביר. שנאת החינום באותם ימים בין יהודים הכאיבה לו מאוד. "אילו היו עוד שניים כמוהו, בית המקדש היה נבנה למרות הכול", אמר לי אדון כהן. "אתה מבין?" הוא הרים את קולו, "אני זכיתי להיות במחיצתו של אותו צדיק". "מיהו אותו צדיק ואילו מעשים עשה?" הסתקרנתי, אך בדיוק באותו הרגע החלה תפילת ערבית. לשמחתי בתום התפילה קרא אליי אדון כהן והזמין אותי להתלוות אליו. "רק אם אבא מרשה כמובן", הוא הדגיש. היה זה ערב ירושלמי נעים, את חומה של השמש החליפה רוח קרירה. התהלכנו לאט בין סמטאות העיר. "ידעת שמאחורי כל אבן ירושלמית, מסתתר סיפור חיים?" הוא שאל והצביע על בית קטן בשכונת משכנות ישראל. הינה כאן גר הצדיק הירושלמי. כאן הוא גידל יחד עם אשתו האהובה את 11 ילדיהם. ארבעה מתוכם נפטרו בילדותם... אבל רגע. מדוע אני מקדים את המאוחר? אספר לך על הפעם הראשונה שפגשתי בו. הינה נשב כאן על הספסל. מתחת לעץ התאנה..."

"מיהו אותו צדיק ומה שמו?" שאלתי את אדון כהן.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

אדון כהן חייך חיוך קטן ואמר: "אני בטוח ששמעת עליו. הקשב לסיפור ואמור לי אתה את התשובה". וכך סיפר:

"עוד בהיותי נער הצטרפתי לפעילות במחנת. התאמנו כדי להיות חזקים ולהילחם בבריטים אך לרוע מזלי נתפסתי בדרכי לאימונים כשבאמתחתי רובה. הבריטים גזרו עליי 6 שנות מאסר. מצב רוחי היה ירוד והחיים בכלא היו קשים. געגועי למשפחתי גברו מיום ליום ולא היה דבר ששימח את ליבי. ואז הוא הגיע, קרב אליי וליטף אותי בעיניו הטובות. אחר אחר בידי והניח אותה על אחת מכפות ידיו. בידו השנייה הוא ליטף את ידי ברכות. הרגשתי גלים של אהבה וחום מתפשטים באבריי. הייתי נותן הכול כדי להרגיש ולו רק עוד פעם אחת את אהבתו. או כמה אהבת ישראל הייתה בו".

אדון כהן עצר לרגע ושקע בהרהורים, נדמה לי שהזיכרונות הציפו אותו והקשו עליו לדבר. בליבי קיוויתי שימשיך את הסיפור, אך לא האצתי בו.

"בוא נמשיך ללכת", הוא אמר וקם ממקומו. המשכנו להתהלך בשקט.

"אתה יודע?" הוא הפך את השקט, "בכל אותן שנים שהייתי אסיר בכלא הבריטי הוא בא לבקר אותנו, את האסירים שכה אהב. בשלג המקפיא ובחמסין הצורב בכל שבת וחג הוא הגיע והביא איתו את אהבתו. 'הילדים שלי' הוא כינה אותנו.

אפילו כשביתו הקטנה חלתה במחלה מסוכנת והרופאים ניבאו רעות, הוא בא אלינו. לא אשכח את השבת ההיא לעולם, בזמן התפילה קם פתאום אחד האסירים ואמר: "אני מנדב לבת הרב שלושה חודשים מחיי". קם שני ואמר: "אני מנדב לבת הרב חצי שנה מחיי". קם שלישי ונידב שנה. כל כך אהבנו אותו...".

"ומה קרה לבת הרב? האם הבריאה?" שאלתי בהיסוס.

"או כן. היא החלימה וגדלה וזכתה להתחתן ולהקים בית", אמר אדון כהן וחייך חיוך גדול. "כשקמה מדינת ישראל יצאתי מבין כותלי הכלא ורק אז התגלה לי עד כמה בערה אהבת ישראל בליבו. מי הקשיב למרי נפש האומללים? מי ביקר אלמנות של רבנים בחול המועד,

בזמן שהגעגועים והזיכרונות מתגברים? מי ליטף באהבה פני ילדים? מי ביקר חולים מצורעים ופצועי מלחמה? מי קם בשעת בוקר מוקדמת לברך את מנקי הרחובות ולחמם את ליבם? מי נתן צדקה בסתר ומי הקדים שלום לכל אדם? מי קרב לבבות לאבא שבשמים?"

"אני יודע!" קראתי. "רבי אריה לוי!".

אדון כהן צחק בסיפוק ואמר: "ידעתי ששמעת עליו".

מר כהן סיים את סיפורו ואני נפרדתי ממנו לשלום. התחלתי ללכת אבל אז הוא קרא לי. אחר בידי והניח אותה על אחת מכפות ידיו. בידו השנייה הוא ליטף את ידי ברכות. "דע לך שגם בדורנו קיימים צדיקים שבזכותם עוד יבנה בית המקדש. אלו הם ממשיכי דרכו של רבי אריה. אבל כנראה שזה לא מספיק. בית המקדש עדין לא נבנה". הוא אמר בשקט והתבונן באהבה אל תוך עיניי.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

הדברים האחרונים שאמר חדרו לי ללב. החלטתי: 'בכל יום אעשה ולו מעשה אחד, אפילו קטן, של אהבת ישראל'. ואם גם אתם תצטרפו אליי, אני בטוח, הקב"ה יצרף יחד את כל המעשים ועם כל האהבה שלנו יבנה את בית המקדש. מוכנים?

הפעלה:

נשב במעגל. נמנה את אחד התלמידים לסובב בקבוק.
המשימה: מי שהפיה פונה אליו צריך לומר דוגמא למעשה שמוסיף אהבת חינוך (אפשר לתת דוגמאות מהסיפור, ממעשיו של רבי אריה) ומי שגב הבקבוק פונה אליו צריך לומר מה לא לעשות כדי שלא תהיה שנאת חינוך.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

הפעלה 7 - שמותיה של ירושלים

שם הדבר מעיד על מהותו. בהפעלה זו יכירו התלמידים את שמותיה של ירושלים ומתוך כך את מהותה.

פתיחה: נבקש מהתלמידים למנות את שמותיה השונים של ירושלים. נתחלק לזוגות. ניתן לכל זוג פתק עם אחד השמות של ירושלים ואת הסיבה / מקור לשם זה.

1. אהליבה - כי בה נמצא המקדש שהוא אוהל ה'.
2. אור עולם - על פי המדרש שירושלים היא אורו של העולם.
3. אריאל - ארי - אל. בית המקדש היה נראה כמו אריה רובץ.
4. בית אל - האגדה מספרת שיעקב התפלל בבית המקדש.
5. ההר הטוב - "ההר" זו ירושלים.
6. טבור העולם - מרכז העולם.
7. כיסא ה' - כמו שכתוב בירמיה: "ביום ההוא יקראו לירושלים כסא ה'".
8. עיר הנצח - כי עתידה להתקיים לנצח.
9. עיר השלום - כי השלום יבוא לעולם מירושלים.
10. עיר השכינה - משום השכינה ששורה בירושלים.
11. עיר של זהב - כינוי לתכשיט מזהב שעליו חקוק ירושלים.
12. קריה יפהפיה - כי ירושלים יפה.
13. פלטין - ארמון של המלך.
14. ציון - מלשון מצויין.

נבקש מכל זוג לעצב את השם שקיבל באמצעות חומרים שונים (פלסטלינה, חמרן, וכדומה).
במליאה: כל זוג יציג את התוצר והתלמידים יתבקשו לנחש את שמה של ירושלים.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

הפעלה 8 - ירושלים מדור לדור

בהפעלה זו נכיר את ההיסטוריה של ירושלים.
דרך ההפעלה: מתחלקים ל-7 קבוצות. כל קבוצה מקבלת כתב חידה אחר על תקופה בירושלים.
כתבי החידה הם בכתב עברי קדום, ולכל כתב חידה מצורף מקרא (פרט לקבוצה 6 שהיא בגימטרייה).
לאחר שפותרים – כל קבוצה מקריאה את כרטיס המידע שברשותה. על שאר התלמידים להקשיב היטב – כי בסוף יש חידון על הכול...
לאחר הקראת פתרון כתבי החידה כל קבוצה מקבלת שלט עם התקופה שלה (מצורף בדגל), ועל התלמידים להסתדר בסדר כרונולוגי.
למורה: א. לאחר שהתלמידים מסתדרים – רצוי לחזור שוב על עיקרי הדברים
ב. כתבי החידה – אם נראה לך קשה מידי אפשר להביא להם חלק פתור וחלק יפתרו לבד.

קבוצה 1 – התקופה: ירושלים כבירה בימי קדם

שבע שנים לאחר הימלכו כבש דוד המלך את ירושלים מידי היבוסים וקרא אותה על שמו – עיר דוד. ירושלים נקבעה כממלכת יהודה לפני 3000 שנה.

קבוצה 2 – התקופה: בית המקדש הראשון

בתקופתו של המלך שלמה נבנה בית המקדש בירושלים על הר המוריה. בימיו של המלך צדקיהו נחרב בית המקדש הראשון על ידי נבוכדנצר מלך בבל.

קבוצה 3 – התקופה: בית המקדש השני

שבעים שנה לאחר חורבן בית המקדש הראשון עלו גולי בבל לירושלים והקימו מחדש את בית המקדש. כעבור תקופה שופץ בית המקדש על ידי מלך בשם הורדוס, עד שהוחרב על ידי הרומאים ובראשם טיטוס.

קבוצה 4 – התקופה: בתוך החומות

על חורבות ירושלים ניסו עמים רבים לבסס שלטונם – רומאים, נוצרים, מוסלמים, ממלוכים ולבסוף התורכים. למרות הקושי – ירושלים מעולם לא ננטשה ותמיד היו יהודים בעיר, אפילו מעט.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

קבוצה 5 – התקופה: היציאה מהחומות

כאשר התגברה העלייה לארץ, ובמיוחד לירושלים, התחיל להיות צפוף מאוד בתוך החומות והתחילו להקים שכונות מחוץ לחומות. השכונה הראשונה נקראה "משכנות שאננים".

קבוצה 6 – התקופה: מלחמת השחרור

במלחמת השחרור הופרדה ירושלים לשני חלקים. החלק המערבי היה בידי ישראל, והמזרחי, כולל העיר העתיקה והכותל – בשליטת ירדן. בין שני החלקים התנשאה חומה בגובה 5 מטר.

קבוצה 7 – התקופה: מלחמת ששת הימים

בשנת 1967 הייתה מלחמה בין ישראל ובין מצרים, ירדן וסוריה. בתוך שישה ימים הצליח צה"ל להביס את שלוש הארצות, ולשחרר את יהודה ושומרון, רמת הגולן, חבל עזה וחצי האי סיני, ולהחזיר את השליטה בירושלים כולה.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

כתב חידה - קבוצה 6 - מלחמת השחרור:

2, 40, 30, 8, 40, 400 / 5, 300, 8, 200, 6, 200 / 5, 6, 80, 200, 4, 5

10, 200, 6, 300, 30, 10, 40 / 30, 300, 50, 10 / 8, 30, 100, 10, 40

5, 8, 30, 100 / 5, 40, 70, 200, 2, 10, 5 / 2, 10, 4, 10 / 10, 300, 200, 1, 30

6, 5, 40, 7, 200, 8, 10 / 20, 6, 30, 30 / 5, 70, 10, 200 / 5, 70, 400, 10, 100, 5, 1

6, 5, 6, 20, 400, 30 / 2, 300, 10, 30, 400 / 4, 50, 2 / 10, 50

300, 50, 10, 8, 5 / 30, 100, 40, 10 / 5, 400, 5, 300, 1, 5 / 8, 6, 40, 5

2, 3, 6, 2, 5 / 8, 40, 300 / 9, 200

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	200	300	400

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

חידון:

1. איזה מלך קבע ראשון את ירושלים כבירתו?
 - א. דוד המלך
 - ב. שלמה המלך
 - ג. יהודה המכבי
 - ד. דוד בן גוריון

2. מי בנה את בית המקדש הראשון?
 - א. דוד המלך
 - ב. שלמה המלך
 - ג. יהודה המכבי
 - ד. עולי בבל

3. מי החריב את בית המקדש הראשון?
 - א. טיטוס מלך רומא
 - ב. אנטיכוס מלך יוון
 - ג. נבוכדנצאר מלך בבל
 - ד. פרעה מלך מצרים

4. איזה עברה/ות הביאו לחורבן בית המקדש הראשון?
 - א. עבודה זרה
 - ב. גילוי עריות
 - ג. שפיכות דמים
 - ד. כל התשובות נכונות

5. מי בנה את בית המקדש השני?
 - א. דוד המלך
 - ב. שלמה המלך
 - ג. יהודה המכבי
 - ד. עולי בבל

6. מי שיפץ את בית המקדש השני?

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

- א. יהודה המכבי
- ב. הורדוס המלך
- ג. עולי בבל
- ד. משה מונטיפיורי

7. איזה עברה/ות הביאו לחורבן בית המקדש השני?

- א. שנאת חנם
- ב. לשון הרע
- ג. שלא נהגו כבוד זה בזה
- ד. כל התשובות נכונות

8. האם לאורך כל ההיסטוריה היו יהודים בירושלים?

- א. כן – כל הזמן
- ב. לא – רק כשהיה שלטון יהודי
- ג. היו - אך נאלצו להמיר את דתם
- ד. היו – אך תלוי באיזה תקופות

9. איך נקראת השכונה הראשונה מחוץ לחומות?

- א. מאה שערים
- ב. משכנות שאננים
- ג. בית וגן
- ד. קטמון

10. באיזו מלחמה הייתה ירושלים "העיר אשר בדד יושבת ובליבה חומה"?

- א. מלחמת יום כיפור
- ב. מלחמת העצמאות
- ג. מלחמת ששת הימים
- ד. מלחמת ההתשה

11. בנחלת איזה שבט שוכן בית המקדש?

- א. אפרים
- ב. מנשה
- ג. יהודה
- ד. בנימין

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

הפעלה מספר 9 - הכותל

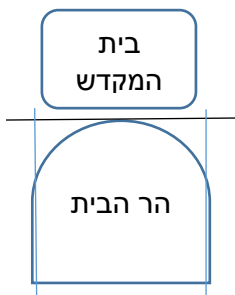
פתיחה – איך אני מרגיש?

- נתלה על הלוח רשימת רגשות (נספח 1).
- נאמר שמות של מקומות, והתלמידים יצטרכו להגיד איך הם מרגישים כשהם מגיעים לאותם מקומות. רשימת המקומות:
 - בכיתה שלי
 - בבית של סבא וסבתא
 - באוטובוס ציבורי
 - בלונה פארק
 - בבית של החברה הכי טובה שלי
 - במיטה שלי
 - בבית הכנסת
 - בכותל המערבי
- נראה כי לכל מקום מתלוות התחושות שלו. בכותל נרגיש שמחה, התרגשות, התעלות, קדושה... אבל מה זה בכלל הכותל?

שלב א' – מהו הכותל?

- נשמע מהתלמידים מה הם יודעים על הכותל.
- נסביר בעזרת ציורים מהו הכותל:
- נשאל את התלמידים האם הם יודעים מהו הכותל.
- נשמע תשובות.
- נסביר מהו הכותל בעזרת ציור:
 - נצייר את הר הבית ומעליו ריבוע - בית המקדש. נאמר כי ככה היה בית המקדש הראשון וככה התחיל בית המקדש השני. אך היה מלך בשם הורדוס שרצה להרחיב ולשפץ את בית המקדש השני. לצורך כך הוא רצה להגדיל את השטח של הר הבית, ההר עליו בנוי בית המקדש.

- נאמר: כדי להגדיל את שטח ההר – בנה הורדוס קירות תמך ורחבה גדולה.
- נצייר את התוספת.
- נמקד את תשומת לב התלמידים בקירות התמך.
- נסביר: הכותל הוא בעצם אחד מקירות התמך הללו, שבונים את הר הבית שעליו נמצא בית המקדש. קוראים לו "הכותל המערבי" כי הוא בצד המערבי

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

של הר הבית. היום כשבית המקדש חרב – זה המקום הקדוש ביותר בו ניתן להתפלל, למרות שאפשר בתנאים מסוימים לעלות להר הבית, אך לצערנו היום אין אישור להתפלל שם.

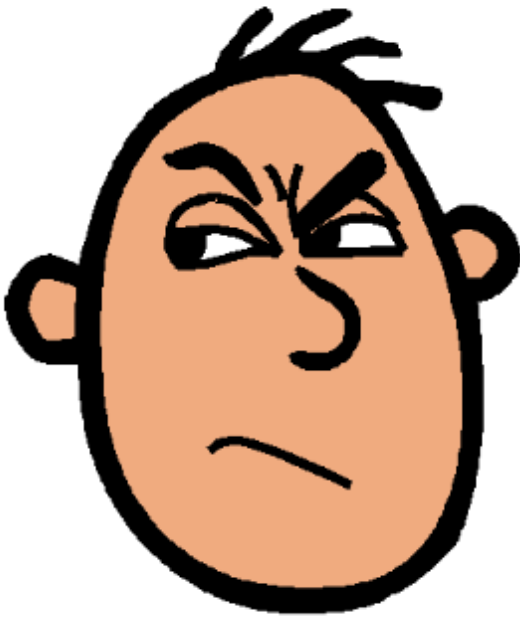
שלב ב' - הכותל – קצת מספרים...

- נכתוב על הלוח בתפזורת את המספרים הבאים, רצוי בגדלים שונים, בסגנון שונה, שיהיה מעניין. המספרים הם:
488, 30, 2-4, 14, 15, 60, 80, 348, 7, 8, 17.
- נפרט כל פעם על מספר אחר, אפשר לשתף את התלמידים. למשל להצביע על המספר 488 ולשאל מה הוא מייצג, או להפך – לומר "אורכו של הכותל הוא..." והתלמידים יצטרכו להשלים מתוך האפשרויות. להלן הנתונים:
 - אורכו של הכותל – כ- 488 מ'.
 - גובהו המקורי של הכותל, בזמן בית המקדש השני – כ- 30 מ' מעל הרחוב.
 - עובי אבני הכותל – כ- 4 מ' בחלק התחתון, וכ- 2 מ' בחלק העליון.
 - אורך האבן הגדולה ביותר בכותל – כ- 14 מ'.
 - חלוקת הכותל היום: כ- 80 מ' נמצאים בגן הארכיאולוגי, מימין לרחבת התפילה. רחבת התפילה עצמה – כ- 60 מ', וכל המשך הקיר – כ- 348 מ' – נמצא במנהרות הכותל, כלומר מתחת לפני הקרקע.
 - החלק הגלוי והמוכר של הכותל – רחבת התפילה – מתנשא לגובה 15 מ', כלומר חצי מהגובה המקורי.
- בכותל היום רואים 7 נדבכים מקוריים (8 מ'). עוד 17 נדבכים קבורים מתחת לרחבה. להרחבה ולחזרה: ניתן להכין לוחות בינגו עם המספרים, או "משחק זיכרון" כשכל זוג זה המספר ומה הוא מייצג. ניתן כמובן להוסיף זוגות קלפים עם ידע אחר על הכותל, כמו מהו או מי בנה אותו וכו'.

סיום - השיר – הכותל

- נחלק לתלמידים את השיר "הכותל" (נספח 2) ונשמע אותו בכיתה (קישור מצורף).

<https://www.youtube.com/watch?v=mbTnrbviJZs&spfreload=10>

חַשְׁדָּן

מְאֵשֵׁר

מְרַצָּה

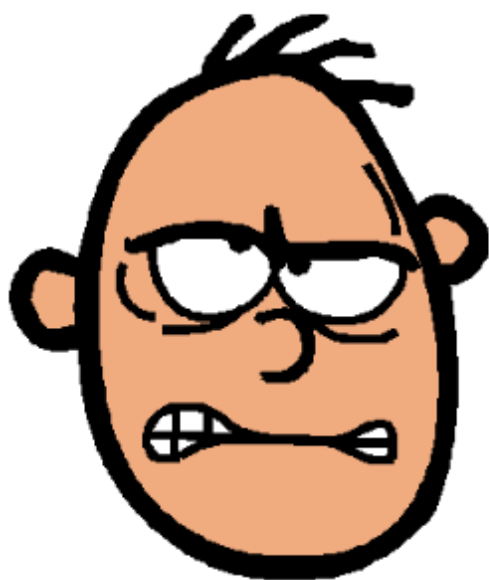
פְּקִיחַ

הוֹשֵׁן

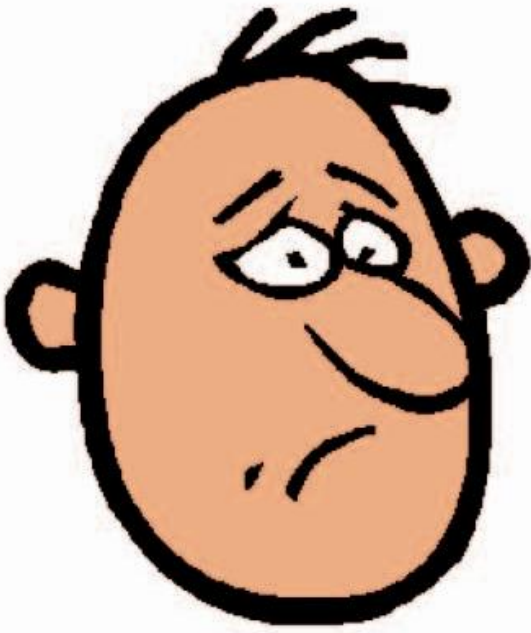
מְתוּחַ

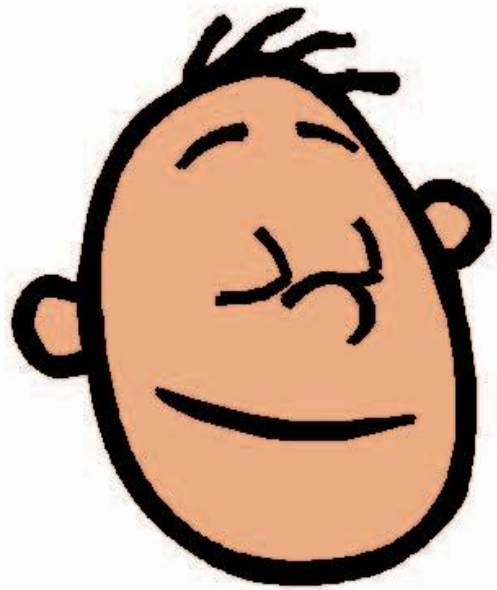
עֵצֶבְנִי

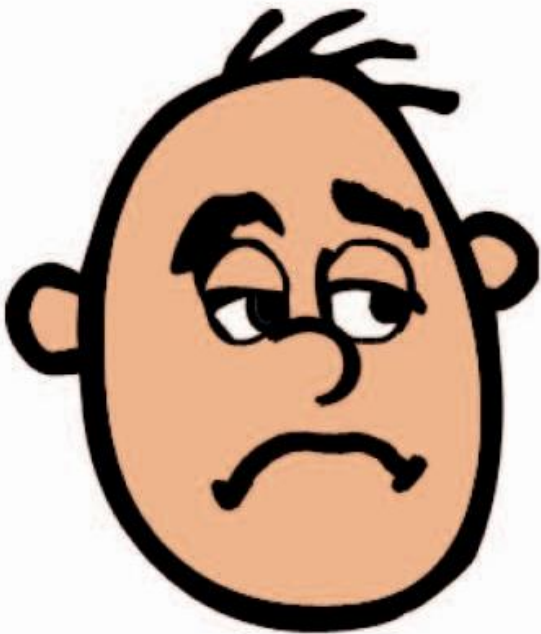
שֹׂמֵחַ

מְאֵכָזֵב

נִנְוָחַ

קִנְאִי

מְבַדָּחַ

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

מילים: יוסי גמזו

לחן: דובי זלצר

אמרה לי: "עיני נערי הדולקות הן

ולא הנרות שבקיר"

אמרה לי: "אינני רושמת

שום פתק לטמון בין סדקיו.

כי מה שנתתי לכותל רק אמש,

גדול ממילים ומכתב".

הכותל - אזוב ועצבת...

ד. עמד מול הכותל עימנו

הרב הישיש בתפילה.

אמר לי: "אשרי שזכינו כולנו"

ושב, ונזכר, לא כולם.

עמד בדמעה מנצנצת

יחיד בין עשרות טוראים,

אמר לי: "מתחת לחאקי, בעצם,

כולכם כוהנים ולוויים".

הכותל - אזוב ועצבת...

א. עמדה נערה מול הכותל

שפתיים קרבה וסנטר.

אמרה לי: "תקיעות השופר חזקות הן ,

אבל השתיקה עוד יותר"

אמרה לי: "ציון, הר הבית"

שתקה לי: "הגמול והזכות"

ומה שזהר על מצחה בין ערביים

היה ארגמן של מלכות.

פזמון:

הכותל - אזוב ועצבת,

הכותל - עופרת ודם.

יש אנשים עם לב של אבן,

יש אבנים עם לב אדם.

ב. עמד הצנחן מול הכותל,

מכל מחלקתו רק אחד

אמר לי: "למוות אין דמות אך יש קוטר -

תשעה מילימטר בלבד"

אמר לי: "אינני דומע"

ושב להשפיל מבטים,

"אך סבא שלי, אלוהים היודע,

קבור כאן בהר הזיתים".

הכותל - אזוב ועצבת...

ג. עמדה בשחורים מול הכותל

אמו של אחד מן החי"ר.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

לקראת שבת – פרשת פנחס

אחרי העונש הקשה בעקבות החטא החמור עם בנות מדין ומואב, בני ישראל עלולים להאמין שהם באמת דחויים מאלוקים, שהם הורחקו לתמיד ושהם רעים וחוטאים. אלא שהקב"ה אומר "שאו את ראש כל עדת בני ישראל", תרימו להם את הראש, תרוממו אותם שידעו שאפילו שחטאו הם נקראים בנים.

לכן אחרי המגפה שפרצה בעם ישראל אמר הקב"ה למשה לשאת את ראשם של ישראל ולהוסיף בכל אחת ואחת מהמשפחות אותיות משמו, ה"א בתחילה וי"ד בסוף. חנוך הפך להחנוכי, פלוא הפך להפלואי. וכך הקב"ה העיד בהם שהם בניו למרות חטאם.

המטרות:

- התלמידים ילמדו על חטא העם עם בנות מואב ומעשי פינחס בן אהרון הכהן.
- התלמידים ילמדו שגם אם עם ישראל חוטא ונענש הקב"ה לא מפסיק את אהבתו, אנו נשארים בניו של ה'.
- התלמידים יבינו שעשיית מעשים טובים תסייע להם לסור מרע.

ההכנות הנדרשות:

- יש להביא עיתונים, דבק סלוטייפ ופרס להכנת המשחק בקבוצות.
- יש לצלם את הפרח בנספח לפחות כמספר תלמידי הכיתה.

ההפעלה:

סיפור – אוהבים אותך עמנואל

- נספר:

"הפעם עברת כל גבול", אמרה אימא לעמנואל אחי הבכור ושלחה אותו לחדר. בערב כשבא אבא מהעבודה שמעתי אותו מתלחש עם אימא. הבנתי שהם מדברים על עמנואל כי מיד אחר כך אבא ניגש לעמנואל והוכיח אותו על מעשיו. לעמנואל יש הרבה מרץ. לא תמיד הוא מקשיב בקול אימא ואבא ובקלות מפר את הכללים בבית. למשל יש אצלנו כלל במשפחה שאסור לקלל ולתת מכות זה לזה, אבל כשעמנואל כועס הוא גם מקלל וגם מרביץ. הפעם הוא החטיף לכולנו מכות וגם כשאימא שלחה אותו לחדר הוא בקושי נרגע. הוא זעם והחל הורס כל מה שנקרה בדרכו - ספרים ומחברות, אחר כך הוא בעט במיטת העץ שלו וכמעט פרק אותה לחתיכות.

כשאבא יצא מהחדר שמעתי את עמנואל בוכה חרש במיטתו. הבנתי שהוא קיבל עונש, או שמא הוא מתחרט על מעשיו? האמת שמאוד ריחמתי עליו. באותו לילה לא הצלחתי להירדם, חשבתי על עמנואל ועל העונש שקיבל על מעשיו אך בעיקר דאגתי לו, כי חששתי שאולי בגלל מעשיו אבא ואימא כבר לא אוהבים אותו כמו פעם.

חושבים יחד

- האם גם אצלכם במשפחה קורה שאחד האחים מתנהג לא יפה?
- מה דעתכם על דאגותיו של האח הצעיר, האם אבא ואימא כבר לא אוהבים את עמנואל כמו פעם?
- האם קרה שהורכם כעסו עליכם בגלל מעשה רע שעשיתם? כיצד הרגשתם?

נמשיך בסיפור:

אצלנו במשפחה אוהבים לטייל. מידי יום שישי אנו יוצאים למסלול קצר ומהנה בחיק הטבע למעין או לנחל, אוכלים ארוחת צהריים וממהרים לחזור הביתה ולהתכונן לשבת. את כל הבישולים לשבת אימא מכינה כבר מיום חמישי ואנו הילדים מנקים ומסדרים את הבית כך שההכנות לא לוקחות זמן רב. הפעם יצאנו ללא עמנואל. "מדוע עמנואל לא בא איתנו?" שאלה רות הקטנה. "עמנואל קיבל עונש, הוא יישאר בבית ויחשוב על מעשיו", אמר אבא בעצב. רות החלה לבכות: "רוצה את עמנואל... יבבה. גם אני הרגשתי לא נעים לצאת בלי עמנואל. בליבי קיוויתי שאבא ואימא יוותרו לו על העונש אבל זה לא קרה. דווקא עמנואל נראה כמי שקיבל עליו את הדין. הוא ישב רגוע והיה נדמה לי שיש לו תכנית משלו לזמן שלא נהיה כאן. נסענו לשמורת טבע יפיפייה. אחיי התרוצצו במרחבים הפתוחים ואני נשארתי על יד אבא ואימא: "למה אתה לא הולך לשחק?" שאלה אימא בפליאה. "אין לי כל כך חשק", עניתי. "אפשר לשאול שאלה?" "בוודאי!" אמר אבא, "שאל בני". "האם אתם כבר לא אוהבים את עמנואל?" אמרתי וקולי רעד. אימא צחקה ואמרה: "מה עולה על דעתך? חס וחלילה. אנחנו אוהבים אותו מאוד מאוד". ואבא ענה: "לפעמים אין ברירה וההורים נאלצים להעניש את ילדיהם כדי שלא ישוּבו לעשות מעשים לא טובים, אך זכור: האהבה לעולם אינה פוסקת. אנו למדים זאת מפרשת השבוע שלנו, פרשת פינחס".

האמת שלא כל כך הבנתי מה הקשר בין פרשת פינחס למקרה של עמנואל. אבא התכוון להסביר אך בדיוק באותו הרגע חזרו אחיי ורות הקטנה בראשם עם זר פרחים ענק שקטפו לכבוד שבת. "יש לי רעיון", אמרתי בהתלהבות. "ניתן את הזר לעמנואל!" כולם שמחו ואימא כתבה בכתב עגול ויפה על פתק: "עמנואל שלנו, אנחנו אוהבים אותך". כולנו חתמנו את השם למטה ורותי ציירה קשקוש. כשהגענו חיכתה לנו הפתעה מדהימה: מפה לבנה הייתה פרושה והשולחן היה ערוך לכבוד שבת. פינת הנרות הייתה מסודרת ואפילו המיחם של

שבת היה מוכן. התנפלנו על עמנואל בחיבוקים ובנשיקות והבאנו לו את זר הפרחים. עמנואל התרגש, הכניס את הזר לאגרטל עם מים והניחו על השולחן שערך. כעת אני יודע שגם אם אבא ואימא מענישים זה בא עם המון אהבה. אני חושב שגם עמנואל הרגיש את זה כי כשקרא את הפתק שהבאנו לו דמעה קטנה נשרה לו על האף והוא רץ לתלות את הפתק על הקיר שליד המיטה שלו.

חושבים יחד

כעת נספר את המסופר בפרשת פינחס והתלמידים ינסו להסביר כיצד זה קשור לסיפור "אוהבים אותך עמנואל".

עם ישראל חוטא ומתחתן עם בנות מדין ומואב. הם עובדים ל"בעל פעור" - סוג של עבודה זרה, ועושים מעשים חמורים. נשיא שבט שמעון, זמרי, חוטא עם אישה מדינית ובעקבות כך פורצת מגפה – מחלה קשה בעם ישראל ורבים מהעם מתים. פינחס בן אהרון הכהן "מקנא לה", קשה לו לראות איך נשיא שבט בישראל עושה מעשה חמור כל כך. הוא לוקח רומח והורג את זמרי ואת כזבי בת צור, האישה המדינית, ובאותו הרגע המגפה הקשה מפסיקה. הקב"ה שמח במעשה של פינחס ומברך אותו שבזכותו נעצרה המגפה אבל עם ישראל עצוב. הם מרגישים שהקב"ה כועס עליהם וחוששים שמא אין הוא רוצה בהם ואהבתו אחיהם התמעטה. לכן הקב"ה מבקש לספור את עם ישראל ומוסיף לכל אחת ואחת מהמשפחות אותיות משמו, ה"א בתחילה וי"ד בסוף. חנוך הפך להחנוכי, פלוא הפך להפלואי וכן הלאה. וכך הקב"ה העיד בהם שהם בניו למרות חטאם.

- מה היה חטאם של עם ישראל?
- מה קרה בעקבות החטא?
- מי עצר את המגפה? כיצד?
- מה חשבו בני ישראל אחרי החטא?
- כיצד הראה הקב"ה לעם ישראל שהם עדין בנים אוהבים?
- כיצד דבר התורה מהפרשה מתקשר לסיפור?

סור מרע ועשה טוב

עמנואל יכול היה לשבת בבית לבכות ולכעוס על העונש שקיבל, אך הוא בחר אחרת. הוא תרם ועזר למשפחתו בזמן שלא היו בבית. עמנואל קיים את הפסוק: "סור מרע ועשה טוב". לפעמים זה קשה להתגבר ולסור מהרע אך אם נעשה טוב הרע יסור מעצמו.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

משחק – חבילה עוברת - עשה טוב!

נתחלק לשתי קבוצות.

כל קבוצה תחשוב על דברים טובים שכל אחד יכול לעשות למען המשפחה (עזרה בבית, כיבוד הורים, יחס לאחים ועוד ועוד) ותכתוב כל רעיון על פתק נפרד (רצוי רעיונות כמספר התלמידים בקבוצה).

- נחלק עיתונים ודבק ופרס (כגון סוכריות כמספר ילדי הקבוצה המשחקת).
- ילדי הקבוצה יכינו מהפתקים שכתבו משחק 'חבילה עוברת' לקבוצה השנייה.
- נשחק במקביל את המשחק: כשנפעיל מוזיקה התלמידים יעבירו את החבילה מאחד לשני.
- נפסיק את המוזיקה. התלמיד שהחבילה נעצרה אצלו יקרא את הפתק לחברי הקבוצה.

יצירה : הכנת פרחים לשבת

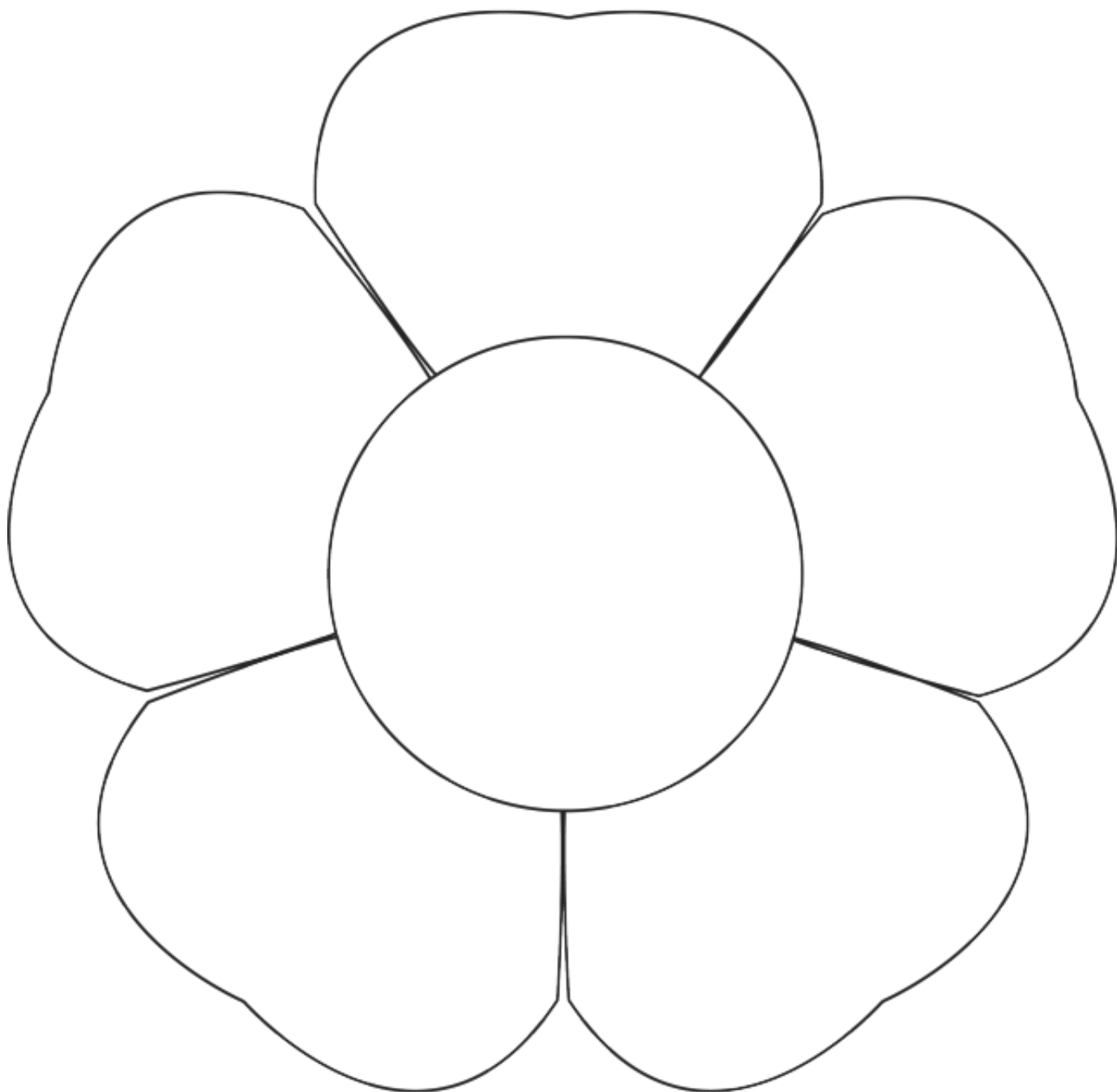
- נחלק לכל תלמיד פרח (נספח).
- נבקש מכל תלמיד לכתוב מעשה טוב שהוא מקבל על עצמו לעשות למשפחתו לכבוד שבת, לעטר ולקשט.
- ניתן להדביק על בריסטול. אפשר לאפשר מספר פרחים לפי הזמן שנותר.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

נספח - פרח

הפעלה 11 - שחרור הכותל במלחמת ששת הימים

רציונאל:

מוצעים לכם כאן מספר קישורים וכתובים מספר רעיונות לאן אפשר להוביל את השיעור. בסוף המערך ישנם קישורים לרעיונות נוספים רבים ולקטעי קריאה קשורים - כיוון שהחומר כל כך רחב וכדאי שכל מורה / מדריך יעשה את מה שמתחבר לו, לעצמו ולכיתה. המטרה שלנו היא לקרב את התלמיד לירושלים, ואת ירושלים לליבו של התלמיד.

פתיחה - לא יוצא מהבית

- נשחק משחק: יש תלמיד שיושב על כיסא ולא מוכן לקום. תלמידים אחרים צריכים לגשת אליו (כדאי בהצבעה ושהמורה יזמין כדי שלא יוצר בלגן), ולשכנע אותו לקום. השכנועים יכולים להיות רבים ומגוונים (למשל: צבע טרי, הרב הראשי נכנס, האוטובוס הגיע) והתלמיד מחליט אם לקום או לא. ברגע שקם – תלמיד אחר מתיישב ומסע השכנועים מתחיל מחדש. כך מספר פעמים.
- נסכם את המשחק: ראינו שיש סיבות בגללן לא מוכנים לקום מהכיסא, ויש סיבות שכן מוכנים. ישנו אדם אחד ש- 19 שנה לא הסכים לקום מהכיסא. כלומר הוא קם מהכיסא בבית, אך לא יצא מפתח הבית... לאדם הזה קוראים הרב דוד כהן. הוא מכונה "הרב הנזיר" כי גזר על עצמו נזירות (כלומר לא להסתפר, לא לשתות יין וכו'), כל עוד הר הבית נמצא בשליטה ירדנית.
- נתלה על הלוח תמונה של הרב הנזיר (נספח 1) ונרחיב: הרב הנזיר היה בתקופת הקמת מדינת ישראל. לפני הקמת המדינה היה אפשר להגיע למקומות הקדושים (קבר רחל, מערת המכפלה, הכותל המערבי והר הבית). הם היו בשליטה בריטית (אנגלים) אך הייתה אפשרות גישה אליהם. עם הקמת המדינה פרצה מלחמת העצמאות. התוצאות של המלחמה היו טובות, אך היה חסרון אחד ענק: המקומות הקדושים עברו לשליטה ירדנית והגישה אליהם נאסרה. הרב הנזיר ראה זאת והצטער מאוד. את צערו הוא הביע בנדר: לא אצא מפתח ביתי עד שתהיה גישה למקום בית ה' – הר הבית. וכך שנה אחר שנה עמד הרב הנזיר בנדרו. בביתו התקיימו מניינים לתפילה ומי שרצה לפגוש בו – בא אליו. כך במשך 19 שנה (!!!) עד למלחמת ששת הימים. במלחמת ששת הימים זכינו לשחרר את המקומות הקדושים ואת הר הבית והכותל. בשחרור נכח גם הרב הראשי לצה"ל, הרב גורן. הוא נזכר מיד ברבותיו – הרב צבי יהודה הכהן קוק והרב הנזיר, ושלח ג'יפ מיוחד להביא את שניהם לכותל להיות נוכחים ברגעים המרגשים וההסטוריים הללו.

גוף הפעילות – מי עוד התגעגע?

- נאמר לתלמידים: ראינו את הגעגוע העז של הרב הנזיר. אך האם רק הוא התגעגע?
- נשמיע את השיר "ירושלים של זהב" של נעמי שמר
<https://www.youtube.com/watch?v=O2RoCNeM9B0>
- נשמע את תחושות התלמידים בעקבות השיר, ונאמר כי לפי השיר כולם התגעגעו...
• נתלה על הלוח תמונה של החומה (איפה שהיום כיכר צה"ל), ולידה תמונה באותו מקום - של ילדים מציצים מבעד לחומה (נספח 2).
- נאמר לתלמידים שזאת החומה אליה מתכוונת נעמי שמר כשאומרת "העיר אשר בדד יושבת ובליבה חומה". חומה זו חצתה את העיר ומנעה מאיתנו להגיע ללב ולהגיע לבית – להר הבית ולכותל המערבי... זו החומה בגללה לא יצא הרב הנזיר מהבית במשך 19 שנה!
- נאמר לתלמידים: למרות שהייתה חומת אבן בלב ירושלים, הלב לא הפך ללב אבן. ליבו של כל יהודי המשיך לפעום בעוז ולצפות שתיפול החומה, שנזכה להגיע להר הבית לכותל המערבי, למקומות הקדושים. היהודים המשיכו להתגעגע...
• נראה כי ישנם כמה אנשים – וכל אחד מהם תרם נדבך נוסף לאהבה לירושלים ולגעגוע אליה:
 - הילדים שחיו באותה תקופה ולא הכירו משהו אחר
 - נעמי שמר שמייצגת את המעגל הלאומי
 - הרב גורן והרב הנזיר שמייצגים את אלה שהכירו את המצב לפני והמצב אחרי
 - החיילים ששחררו, וייצגו את כל הדורות – באו בשליחות כולם (סיפור על כך – בהצעות העשרה).
- נסביר כי להתגעגע אפשר למשהו שמכירים ויודעים (למשל לאבא ולאימא, לחופש, וכו'), אבל אפשר גם למשהו שלא מכירים ומאוד רוצים להכיר. וזה מה שקרה כאן. בפועל מי ששחרר את ירושלים היו חיילים – נערים בני 19 שנה שנולדו בדיוק עם קום המדינה, ולא הכירו את ירושלים ללא חומה. ולמרות זאת הגעגוע בער בליבם.
• נחזור לתחילת השיעור, לרב הנזיר שיצא מהבית לאחר 19 שנה...
• נשאל: איך לדעתכם הרגיש הרב הנזיר באותו מעמד בו זכה להגיע לכותל?
• נזכיר את הרב גורן, הרב הראשי הצבאי, שנכח אף הוא באותו מעמד, ונקריא את דבריו:

חיילי ישראל, אהובי העם, ה' עמכם גיבורי החיל!

מדבר אנוכי אליכם מרחבת הכותל המערבי, שריד בית מקדשנו.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

"נחמו נחמו עמי, יאמר אלוהיכם". זה היום קיווינו לו, נגילה ונשמחה בישועתנו. חזון כל הדורות נתגשם לעינינו: עיר האלוקים, מקום המקדש, הר הבית והכותל המערבי, סמל הגאולה של העם, נגאלו היום על ידכם, גיבורי צבא ההגנה לישראל. קיימתם היום בזה את שבועת הדורות: "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני." אכן, לא שכחנו אותך ירושלים, עיר קודשנו ובית תפארתנו. בשם כל קהל ישראל בארץ ובגולה, הנני מברך בשמחה עילאית: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה." לשנה הזאת בירושלים הבנויה!

- נאמר לתלמידים שאחרי שחרור הכותל הוסיפה נעמי שמר בית נוסף לשיר, המבטא את שמחת החזרה לעיר העתיקה.

סיכום: מאחורי הלוחמים – סיפור (יש לבדוק מידת התאמת הסיפור לכיתה)

מענדל מווילנה היה יהודי פשוט. לא סיפרו עליו אגדות וניסים, אבל הכול ידעו כי כשמזכירים בנוכחותו את עיר-הקודש – מזנק הוא ממקומו כנשון-נחש וכל-כולו מתלהט ביקוד-אש: "ירושלים! ירושלים!..."

"יום אחד אעזוב הכול ואסע לירושלים!", היה תמיד אומר. בימי חג ומועד היה הבא לביתו של ר' מענדל מוצאו מסב עם בני-נוער. בשעת ערב מאוחרת היה מספר למאזיניו מסיפורי ירושלים.

ר' מענדל לא נלאה מלספר – והסיפורים יפים כל-כך: ירושלים של דוד ושלמה, ירושלים של מלכים ומורדים, ירושלים המתגוננת נואשות נגד גייסות הרומאים. ובין סיפורי המלחמות היה שוזר ממעשיהם של יהודים כרבי יהודה הלוי, הרמב"ן ורבי יהודה החסיד, שבאו לירושלים. סיפור רודף סיפור ואגדה רודפת אגדה. בסיימו את סיפוריו היה ר' מענדל פורש ידיו כלפי מעלה ופוצח בניגון חסידי על המילים "לשנה הבאה בירושלים".

שנת תש"ד; מחנה המוות טרבלינקה. כאן שולט בגלוי מלאך המוות. כאן אין חג ומועד. והנה הגיע ראש-השנה. ליד הגדר המחושמלת עומדים ר' מענדל ושני צעירים שנותרו מן החבורה. "מה נבקש?", שואל אחד הצעירים, יצחק שמו.

"נבקש – לשנה הבאה בירושלים!", משיבו ר' מענדל בקול תקיף. עיניו של ר' מענדל נשואות הרחק-הרחק, אל מעבר לגדרות ולעשן המשרפות. לרגע נדמה לו כי הוא רואה את עיר דוד באופק. הוא מאמץ את עיניו וכל שריר שבפניו נמתח, והעיר נמוגה בעשן העולה מן הכבשנים. "בוא, ר' מענדל", שומע הוא קולות נעלמים, "צא מן המחנה הזה, התרומם ושוט מזרחה".

ערב ירד על טרבלינקה. ליל ראש-השנה. יושב ר' מענדל עם שני הצעירים, וכל אותו הלילה מספר מסיפורי ירושלים, כמו אז בביתו שבווילנה. דמעות חונקות את גרונותיהם בהקשיבם

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

לסיפוריו. כאן נשמע בכיו של הכותל המערבי על בניו הנשחטים, ושומעות הלבנים האדומות בכבשנים את סיפורי ההוד של אבני ירושלים.

מספר ר' מענדל על אנוסי ספרד ועל מרתפי האינקוויזיציה, על פרעות חמלניצקי ועל גזרות הצאר הרוסי. על רבבות יהודים נרדפים, שהמילה 'ירושלים' אימצה את רוחם בכל התלאות. פיו של ר' מענדל מוסיף למלמל ולספר, קולו כבר לא נשמע, הרעב והחולי התישו את הגוף, אך הנפש מוסיפה להקרין כוח ואור. זרם עובר בליבות שני הצעירים. לפתע – כמו על-פי פקודה – הם קמים לרקוד את הריקוד הנושן. שלושה שלדים חיים, מזי-רעב, נעים בריקוד חסידי. ריקוד שכזה לא ראתה עוד טרבליניקה: העיניים עצומות, הרגליים נעות בכוחות אחרונים, והגרונן מאמץ את מיתריו לשיר – "לשנה הבאה בירושלים".

מבין השלושה, רק יצחק נותר בחיים. הוא זכה ושרד ושם את פעמיו לארץ-ישראל, השתקע בשכונת בית-הכרם שבירושלים, שיקם את חייו, וניסה להתמודד עם העבר. רק ביום חג ומועד נפרד מאשתו ומילדיו ועלה להתבודד בלילה על הר ציון ולהשקיף על ירושלים העתיקה. כאן התייחד עם זכרו של ר' מענדל ועם סיפוריו המופלאים.

ליל כ"ח באייר התשכ"ז. חטיבת הצנחנים התמקמה בשכונת בית-הכרם. תדריך אחרון. בעוד כמה שעות יוצאים לקרב על שחרור העיר.

חיילים מנמנמים, אחרים כותבים מכתבים. אימהות ירושלמיות טובות מזמינות אותם לקפה ועוגה. אדם מבוגר ניגש אל אחד הצנחנים. "שלום", הוא אומר לו, "בבקשה ממך, בוא אל המקלט שבבית". במקלט התוודעו זה לזה. "נעים מאוד, שמי יצחק", אומר הוא לחייל המציג את עצמו.

אחרי שיחת חולין רגילה השתתק האיש לרגע, הביט לתוך עיני הצעיר ואמר: "בעוד זמן קצר אתה הולך לשחרר את ירושלים. הסכת ואספר לך סיפור". יצחק, ששרד ממחנה טרבליניקה, החל לספר את סיפורו, שהיה למעשה סיפורו של ר' מענדל מווילנה. כאשר סיים, ידע הצנחן מה משמעות הקרב שהוא יוצא אליו. באוזניו הדהדו דבריו האחרונים של יצחק: "זכות גדולה נפלה בחלקך, בני. הלילה, בצאתכם לשחרר את העיר, לא לבדכם אתם הולכים למערכה. רבבות הקדושים, אשר שם העיר הזאת חי על שפתיהם, ילוו אתכם בדרכם. יברכך ה' וישמרך, בני".

השעה הייתה שתיים ושלושים לפנות בוקר. הגדוד פורץ לירושלים. החיילים מסתערים. הצנחן הצעיר נשכב לרגע מאחורי אבן ושוב קם ומסתער. בראשו הולמים דברי היהודי מבית-הכרם, היהודי מטרבליניקה, ודמותו של ר' מענדל מווילנה אינה מרפה ממנו. הוא מופיע מולו מבעד לפגזים, הוא עומד מאחוריו ומצווה: "קדימה, הכה בהם!; קדימה, סלק אותם מהעיר!".

ר' מענדל מסוכך עליו בידיו ואינו מניח לכדורי המוות לפגוע בו. לפתע מופיעים המוני 'מענדלים', עוטי כותנות פסים, ורבבות אחרים מכל קצווי תבל. מסיביר ומבוכרה, מתימן וממרקו, מפולין ומגרמניה, מאושוויץ וממיידאנק; מן המאה התשע-עשרה ומדור החורבן. כולם נקבצו ובאו להשתתף בכניסה החגיגית לעיר-הקודש.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

בקול חנוק ובלתי-נשמע פונה הצנחן אל ר' מענדל ולוחש לו: "בזכותך, ר' מענדל! בזכות סיפוריך אנו כאן היום. בזכות ירושלים שנשאת אתה וכל היהודים במשך כל הדורות בליבותיכם ועל שפתותיכם. תודה לך, ר' מענדל, תודה!".

הצעות העשרה:

קישורים מקוונים:

סרטון של 40 שניות – רקע והישגים במלחמת ששת הימים

<https://www.youtube.com/watch?v=u1GMqat6jSw>

סרטון של כמעט שתי דקות על שחרור הר הבית והכותל (איכות של שנת 1967...)

<https://www.youtube.com/watch?v=l17p0fTNvf0&feature=related>

קישור למשחק רביעיות על ירושלים (משחק אמיתי, לא מקוון. צריך לגזור את הקלפים).

http://www.yeladim-edu.org.il/docs/yom_yerusalaim/reviit_jerusalem.pdf

קישור ליום ירושלים – פעילות, שירים ודין – עמודים 65-69

<http://www.reform.org.il/Assets/hey.pdf>

שירון ליום ירושלים

http://www.yeladim-edu.org.il/docs/yom_yerusalaim/Jerusalem_bashir.pdf

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

"הנני כאן" – שיר

- נשמיע את השיר "הנני כאן" של יהורם גאון:

https://www.youtube.com/watch?v=ijPL6Yi8VRM&feature=player_embedded

וכמו הבור, להלך במדבר
זריחות רכות נשקו אותך פנים
שקיעות כבודות נשקו אותך צוואר.

כך ראיתך יושבת ומצפה
ובעיניך אור ועצב רב
כך לקחתיך איתי אל החופה
את היחפה עם כתר של זהב.

הנני כאן...

א. אני הולך אלייך כל ימי
אני הולך אלייך מסונוור
האבנים פוצעות את כפותי
אבל אני איני מרגיש דבר.

אני חוזר מארץ לא זרועה
מושיט ידי ללטוף את שערך
הנני כאן, אך כמו יונה פצועה
אני נופל תמיד מול שערך.

הנני כאן, כמו ציפורים חגות
הנני כאן, מביט מן הגגות
הנני כאן, כמו אבן בגדר.
כמו סלע, כמו באר
אני האיש אשר תמיד חוזר, חוזר.

ב. אני חוזר מאלף גלגולים
אני נזיר, בן מלך וקבצן
ובלילות בבכות השועלים
אני חולם וער בכך בו בזמן.
אני רואה אותך הרחוקה
כמו נסיכה שבויה במגדלים
בין סורגים יושבת ומחכה
אלוהים, האלוהים גדולים.

הנני כאן...

ג. ואת חיקית, כמו האבנים

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

נספח 1 – תמונת הרב הנזיר:

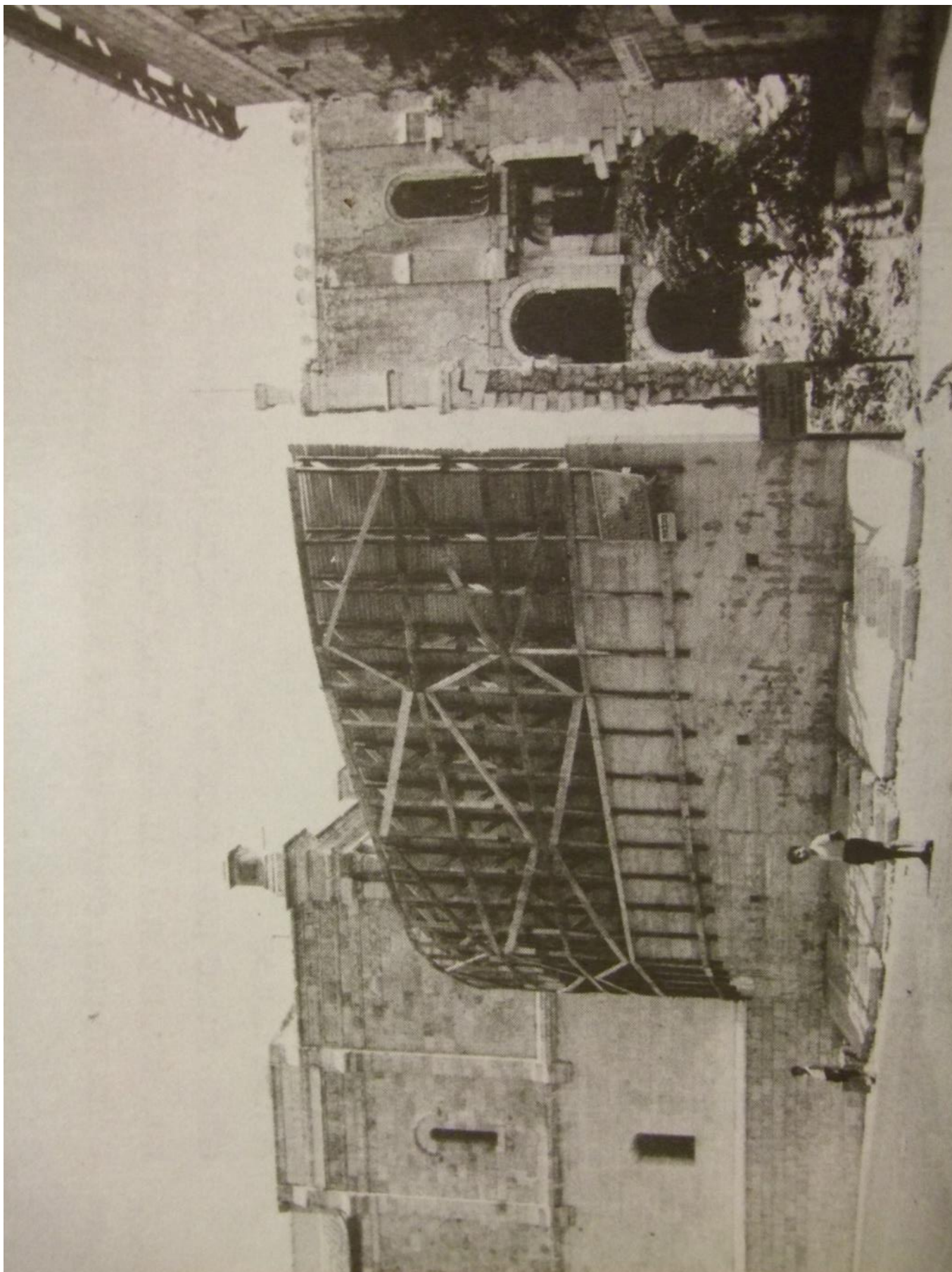

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

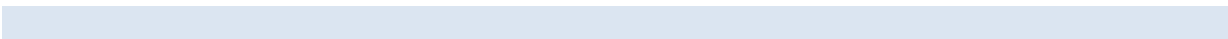

נספח 2 – חומה:

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

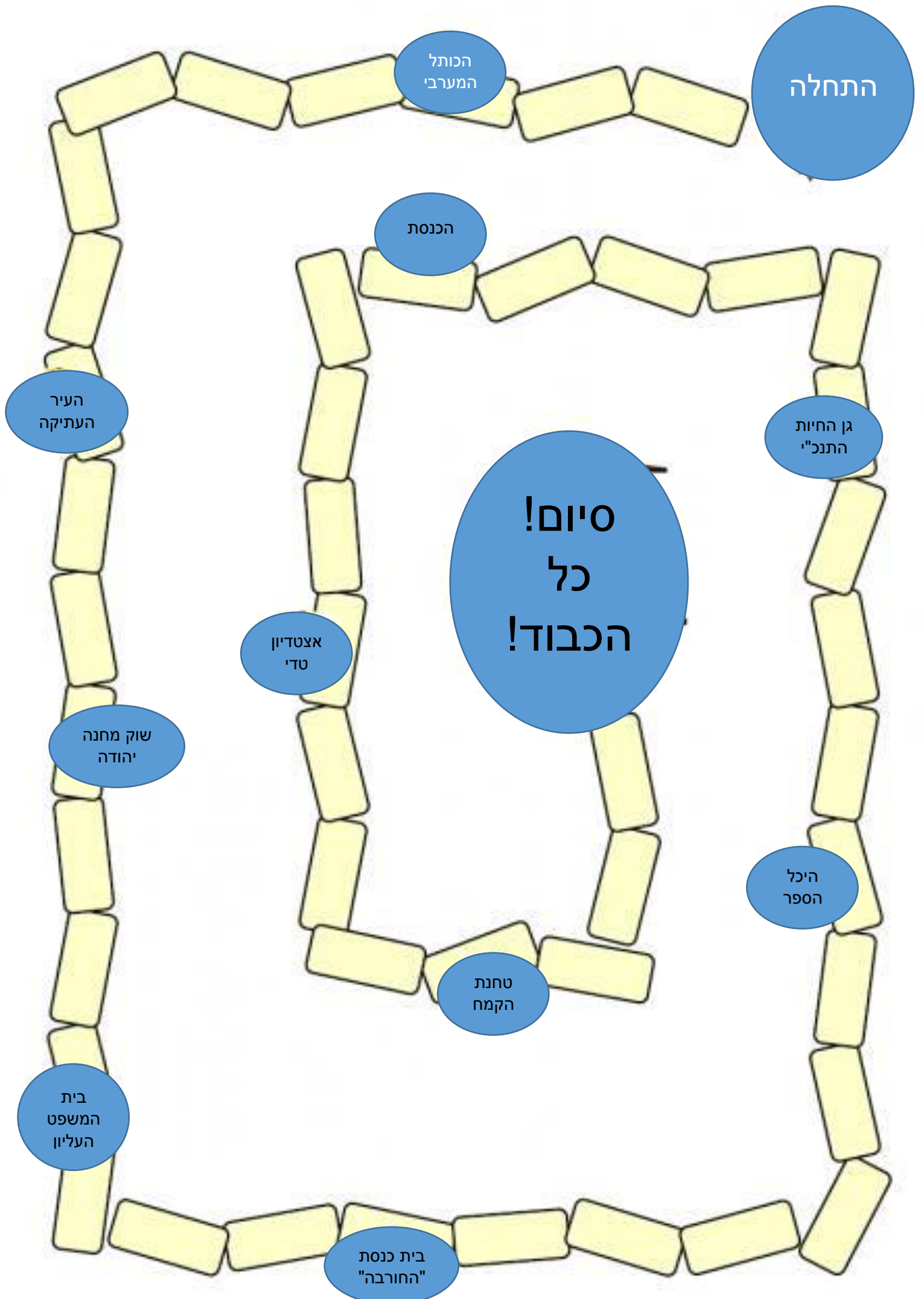

הסבר פניך לתייר

נשחק משחק מסלול "הסבר פניך לתייר".
במשחק ישנן 10 תחנות.
יש קובייה עם שלושה פרמטרים (כל פרמטר מופיע פעמיים): תייר, מצלמה ומתנה.
במקביל יש סלסלה ובה 30 כרטיסיות – לכל מקום שלוש כרטיסיות: אחת של תמונה של המקום (מצלמה), שנייה של מזכרת מאותו מקום (מתנה), שלישית של הסבר על המקום (תייר).
מתחילים לשחק – כל תור זו תחנה אחרת. זורקים את הקובייה ולפי הפרמטר שיוצא צריך למצוא את הכרטיסיה הנכונה ולהניח אותה על לוח המשחק.
ניתן להתחלק לשתי קבוצות המתחרות זו בזו.
למורה / מדריך: במידה ורמת כרטיסי המידע (תייר) קשים מידי לכיתתך – אפשר לכתוב להם חלק מהאותיות של התשובה (כמו במשחק "איש תלוי").

נספחים:

- נספח 1 – לוח המשחק
- נספח 2 – תמונות עבור הקובייה (להדבקה על פאות הקובייה).
- נספח 3 – תמונות של המקומות (מצלמה)
- נספח 4 – הסבר על המקומות (תייר)
- נספח 5 – מזכרת מאותו מקום (מתנה)

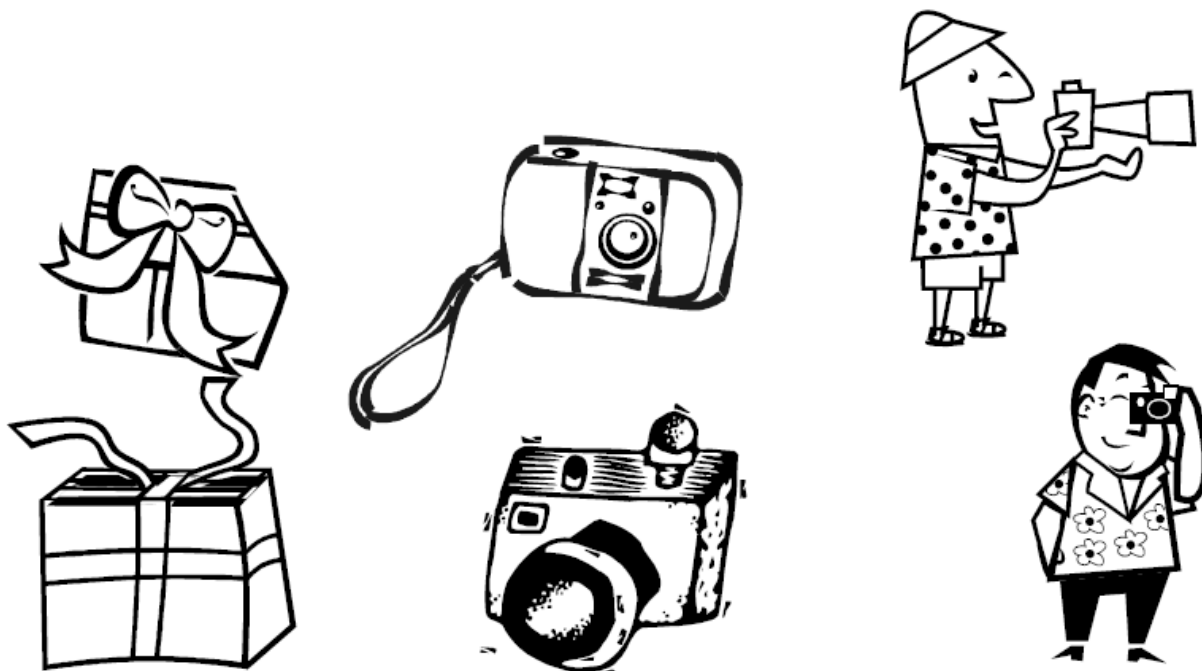

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

נספח 2 – תמונות עבור הקובייה

נספח 3 – תמונות של המקומות (מצלמה)

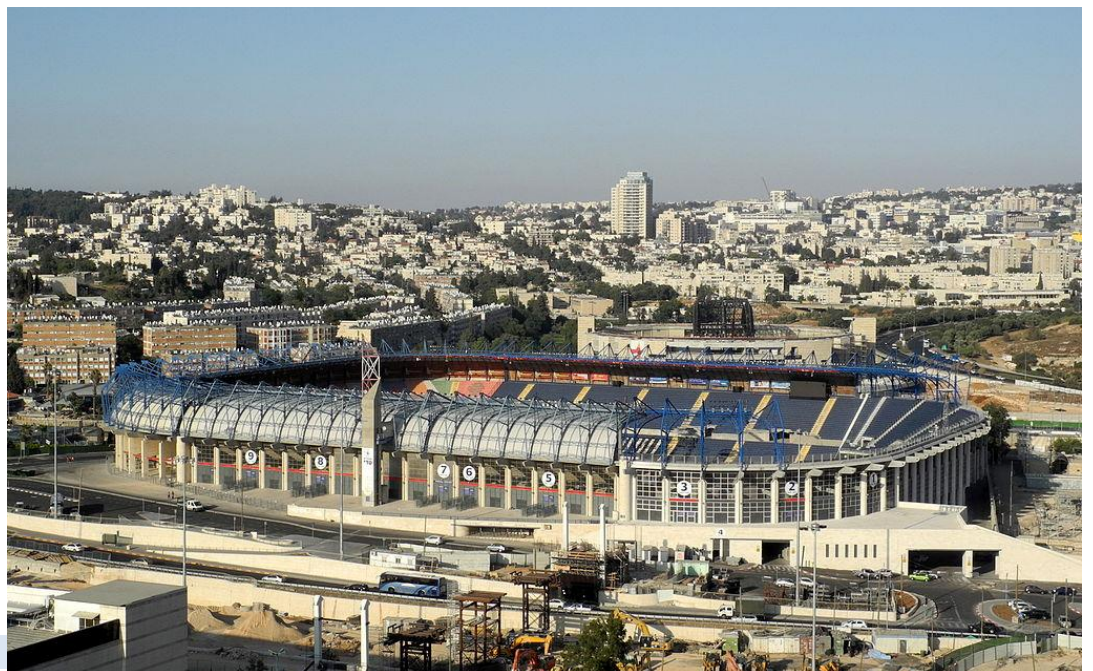

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

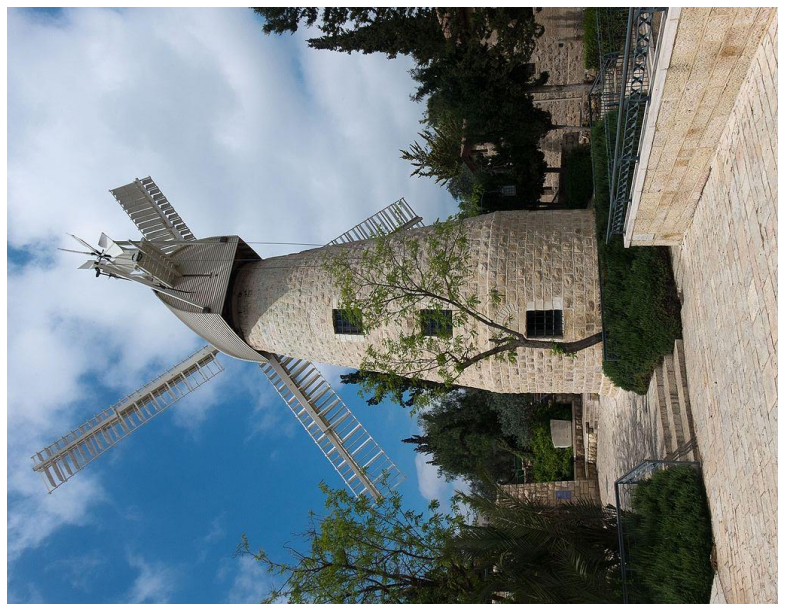

מגילת אסתר על סמך פסוקים

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז

נספח 4 – כרטיסי מידע (תייר)

היכל
הספר

נמצא במתחם מוזאון ישראל. הוא המשכן לתגליות ארכיאולוגיות יוצאות דופן: מגילות מדבר יהודה וכתבי יד עתיקים ונדירים של התנ"ך.

בית
המשפט
העליון

תפקידו לשמור על החוקים של מדינת ישראל. הוא עומד בראש כל מערכת החקיקה.

העיר
העתיקה

שטח המוקף על ידי חומות אשר נבנו לפני 500 שנה על ידי הסולטאן התורכי סולימן המפואר. שטח זה מחולק לארבעה רבעים – יהודי, מוסלמי, נוצרי וארמני.

אצטד-
יון טדי

המגרש של בית"ר ירושלים. נמצא ליד קניון מלחה. קרוי על שמו של מי שהיה ראש עיריית ירושלים במשך שנים רבות.

טחנת
הקמח

משה מונטיפיורי בנה מקום זה כדי לספק תעסוקה ליהודים אשר העזו לעבור לגור מחוץ לחומות העיר העתיקה.

הכנסת

הגוף המחוקק במדינת ישראל. חברים בו 120 אנשים הנבחרים אחת לארבע שנים.

גן
החיות
התנכ"י

בו נמצאים יצורים המוזכרים בתנ"ך. חוגג בקרוב 90 שנה להיווסדו.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

שוק
מחנה
יהודה

יש בו מאות דוכנים של פירות, ירקות, בשר, דגים תאפים, תבלינים ועוד.

הכותל
המערבי

קיר תמך שבנה הורדוס עבור הרחבת הר הבית. כיום נחשב מקום התפילה הקרוב ביותר לבית המקדש.

בית
כנסת
"החור
בה"

מבנה ברובע היהודי בעיר העתיקה. נהרס הייתה במלחמת העצמאות על ידי הירדנים, ונותרה ממנו רק קשת גדולה. בשנים האחרונות שופץ וקול התפילה חזר להישמע בו.

נספח 5 – מזכרות (מתנה)

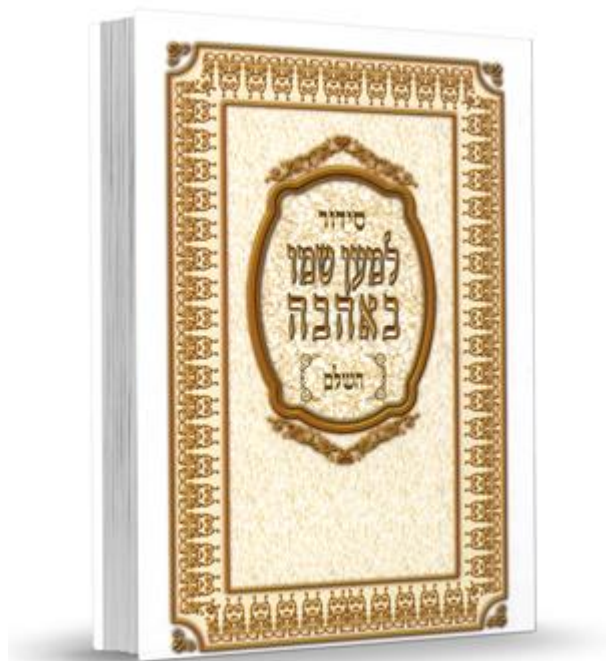

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
ירושלים

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

למורה / למדריך – רשימת הסבר המזכרות:

1. כדורגל – אצטדיון טדי
2. שק תבלינים – מהשוק
3. פתק – להטמין באבני הכותל
4. דובי – דב – מגן החיות התנכ"י
5. שק קמח – מטחנת הקמח
6. פטיש שופטים – מבת המשפט
7. כדי חרס – הכדים בתוכן נמצאו המגילות הגנוזות – היכל הספר
8. אבן מחומת העיר העתיקה
9. סמל המדינה – מהכנסת
10. סידור – מבית כנסת "החורבה"

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

הפעלה מספר 13 - ותחזינה עיננו:

רציונאל:

"ותחזינה עיננו בשוברך לציון ברחמים". הקב"ה מלווה אותנו צעד צעד בתקומה, ברחמים גדולים. ממש התגשמות הפסוק מישעיהו (נ"ד, ז'-ח'): "בְּרַגְעַ קָטָן עֲזַבְתִּיךָ; וּבְרַחֲמִים גְּדֹלִים אֶקְבְּצֶךָ. בְּשִׁצְפֵי קֶצֶף הִסְתַּרְתִּי פְּנֵי רָגַע מִמֶּךָ, וּבְחֶסֶד עֹלָם רַחַמְתִּיךָ, אָמַר גְּאֻלָּהּ ה'". ראינו לאורך הדורות רגעים של הסתר פנים, וגם אז ידענו שהקב"ה איתנו ולא עוזב לרגע, ועוד עתיד לאסוף אותנו ולעטוף אותנו ברחמים. ועכשיו כשמדינת ישראל פורחת ומשגשגת אנו רואים זאת עין בעין, וממשיכים לקוות ששפע החסד והרחמים ימשיכו ונזכה במהרה לבניין בית המקדש, ונוכל להדליק במנורה נר תמיד, נר שלא יכבה עוד לעולם.

ההכנות הנדרשות:

- יש להכין כתרים ועליהם כתוב דברים שאנו עושים / לא עושים כדי לזכור שירושלים עדיין לא בבניינה המלא (דוגמאות בגוף השיעור).
- יש להביא בקבוק מלא מים וכלי לתוכו אפשר לשפוך את המים (או דרך החלון...).

פתיחה – איזה מין משחק זה?

- נזמין כל פעם קבוצה של 5-6 תלמידים ונבקש מהם לשחק באחד המשחקים המוזכרים כאן, לפי הכללים שנאמר. למורה: המשחקים הם ללא העיקר שלהם. למשל -
 - איקס עיגול כשכולם קבוצת איקס ואין עיגול
 - שני מקלות – כשיש רק מקל אחד
 - משחק השוקולד – רק עם קובייה וללא שוקולד
 - חיי שרה / מחניים – לא כדור
 - משחק הכיסאות – כשיש רק שניים-שלושה כסאות
 - וכן הלאה.
- נבחן את תגובת התלמידים כל פעם כשמתחילים משחק ומגלים שאי-אפשר לשחק ככה... (מתעצבנים / מתאכזבים / לא מבינים / פורשים באמצע / אומרים שהמשחק לא שווה ואי אפשר לשחק). אפשר גם לשאול את התלמידים עצמם איך הרגישו.
- נסכם שזה באמת קשה לשחק כשאין את העיקר במשחק, וזה קשה לחיות כשמשנהו עיקרי חסר. במיוחד שהוא חסר כבר כל כך הרבה זמן – שאנחנו אפילו לא יודעים כמה הוא חסר...

גוף הפעילות – אז מה חסר לנו?

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

- נשחק את "משחק הכתרים" (הפעם עם כתרים...): כל פעם יהיה תלמיד מתנדב שיחבוש על ראשו כתר. על הכתר יהיה ביטוי למשהו שאנחנו עושים / לא עושים כדי לזכור שירושלים עדיין לא בבניינה המלא. התלמיד יצטרך לזהות מה כתוב בכתר – בעזרת שאלות "כן" ו"לא" בלבד. דוגמאות לכתרים:
 - תפילה לכיוון ירושלים
 - ריבוע לא מסויד בכל בית
 - חתונה - "אם אשכח ירושלים" ושירת כוס
 - בתפילת שמונה עשרה - "ולירושלים עירך ברחמים תשוב", "ותחזינה עיננו בשובר לציון", "שיבנה בית המקדש במהרה בימינו"
 - סוף תפילת נעילה - "לשנה הבאה בירושלים"
 - חתימת ההגדה בפסח - "לשנה הבאה בירושלים"
 - ניחום אבלים - "המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים" / בבנין ירושלים תנוחמו".
- נדון עם התלמידים: ראינו מעשים כדי לזכור ולא לשכוח.
 - מדוע חשוב לזכור?
 - למה צריך בכל כך הרבה דרכים?
 - לכאורה הזיכרונות משאירים אותנו בעבר, אולי צריך להחליט להניח להם ולהמשיך הלאה!?
- נאמר כי היום אנחנו כמו עיוורים – שנולדו עיוורים ולא יודעים מה הם מפסידים וכמה נפלא זה לראות. הם אינם מכירים מציאות אחרת. וגם אנחנו לצערנו לא מכירים מציאות בה יש בית מקדש, מרכז המושך אליו אנשים מכם הארץ והעולם. אבל הפעולות שאנו עושים כדי לזכור ולהתגעגע – מזכירות לנו להיכן אנחנו שואפים, עוזרות לנו לא להתנתק.
- נספר לתלמידים: אתם כרגע מטיילים שנתקעו במדבר. אתם הולכים כבר זמן רב מאוד, האוכל שהיה לכם – אזל, והמים התרוקנו לגמרי. אתם עייפים ותשושים, רעבים וצמאים. ואין לכם מושג איפה אתם או מתי הסיוט יגמר. ופתאום – אתם פוגשים אדם שברשותו בקבוק מים!!! (נוציא את הבקבוק). עיניכם אורו. אתם ניגשים אליו ומבקשים את הבקבוק (שימו לב להגיד "בקבוק" ולא "לשתות"), אך הוא מבקש תשלום עבור הבקבוק.
- נדון עם התלמידים: מה הייתם משלמים לאותו אדם עבור הבקבוק? (למורה: אין להסכים לשום תשלום. התלמידים יאלצו כל פעם להגדיל את הסכום עד שיתנו את כל מה שברשותם. רק אז יש להסכים).
- נמשיך בסיפור: לאחר שהסכמתם על הסכום, לוקח האדם את הבקבוק המים ושופך אותו לעיניכם הנדהמות, מושיט לכם את הבקבוק ומבקש תשלום.
- נשאל את התלמידים: כיצד תגיבו? (כעס, הלם, עצבים – למה אתה שופך? מה אתה עושה? ולמה שנשלם לך עכשיו?).

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

- נגיב בשם מוכר המים: מה שסיכמנו על תשלום הוא עבור הבקבוק. לא הזכר מעולם בקבוק מלא או ריק...
- נבין עם החניכים שהבקבוק הוא רק מחזיק התוכן, אך אין לו ערך מחייה בפני עצמו. החיות טמונה במשקה המוכל בבקבוק. כשהתוכן אינו קיים, הבקבוק חסר ערך כשלעצמו, ולא נהיה מוכנים להסתפק בבקבוק בלבד.
- נסביר כי סיפור-דיון זה הוא משל להבנת ערכו הרוחני של בית המקדש.
- נקריא את דברי החבר לכוזרי (מאמר ה' ל"ב): "אולם אנחנו - כאשר נפגע ליבנו, הוא בית מקדשנו, נחלינו (נעשינו חולים), וכאשר ישוב לבנו לאיתנו- נירפא גם אנו".
- נסכם: החבר מדמה את בית המקדש ללב של עם ישראל. בית המקדש הוא מקור החיים הרוחניים של האומה, כמו הלב שמזרים חיים לגוף כולו. בית המקדש מזרים כוחות של קדושה וטהרה לעם ישראל.
- אבל, כאשר הלב לא נמצא, כל הגוף נפגע וחולה, ומהות קיומו העיקרית חסרה. ואז הוא נשאר דומה לבקבוק שהוציאו ממנו את תוכנו מעניק החיים – המים. בבקבוק כשלעצמו איננו מוכנים להסתפק. האם אנחנו מוכנים להסתפק בקיומו של עם-ישראל ללא רוח החיים המפעמת בו, ללא בית-המקדש???

סיכום – "על כפיו יביא"

- נשמע את השיר "על כפיו יביא"

https://www.youtube.com/watch?v=o3_64Wms8wc&spfreload=10

לאלהו הנביא.	ברחובנו הצר
והוא יושב ומחכה לו	גר נגר אחד מוזר
כבר שנים חולם הוא שיזכה לו,	הוא יושב בצריפו
על סודו שומר ומחכה לו	ולא עושה דבר.
מתי כבר יגיע היום.	איש אינו בא לקנות,
	ואין איש מבקר,
ברחובנו הצר	ושנתיים שהוא
גר סנדלר אחד מוזר	כבר אינו מנגר.
הוא יושב בצריפו	
ולא עושה דבר.	והוא חלום אחד נושא עוד בלבבו
מדפיו הריקים	לבנות כיסא לאלהו שיבוא,
מכוסים באבק	על כפיו אותו יביא

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

בכל פינות העיר.

כבר שנתיים מונח
המרצע בשק.

הוא מכיר כל סמטה,
כל רחוב ושכונה,
הוא בונה את העיר
כבר שבעים שנה.

והוא חולם כי נעליים הוא תופר,
בן על הרים ינוו רגלי המבשר,
על כפיו אותן יביא,
לאליהו הנביא.

והוא חולם כי כמו שאת העיר בנה
יניח למקדש את אבן הפינה.
על כפיו אותה יביא
אליהו הנביא.

והוא יושב ומחכה לו ...

והוא יושב ומחכה לו...

בירושלים ישנו
איש לגמרי לא צעיר,
שבנה הרבה בתים

- נשמע את תחושות התלמידים בעקבות השיר.
- נאמר כי האנשים בשיר ישבו וחיכו. יש לזה ערך רב, להמתנה הזאת. אך האם עלינו רק להמתין?
- נשמע מהתלמידים מה ביכולתנו לעשות כדי לקרב את בניין בית המקדש, ונרשום את הדברים על הלוח.
- נאמר לתלמידים: אנחנו מאוד מודים על מה שיש! אך במקביל ממשיכים להתפלל על מה שאין – אין בית מקדש. אנו מאמינים שנזכה בקרוב. גם בזכותכם.
- נשמע את השיר "יבנה המקדש" (הרב שלמה קרליבך):

<https://www.youtube.com/watch?v=lioy1HwsffE&spfreload=10>

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

פרשת מטות-מסעי - מילה זו מילה

פרשתנו נפתחת בציווי "איש כי ידור נדר לה' או שבועה... לא ייחל דברו, ככל היוצא מפיו ייעשה". הרמב"ם בספר המצוות מפרש שהכוונה כאן על כל דיבור היוצא מפיו ולא רק במקרה נדר ושבועה. "לא ייחל דברו - לא יעשה חולין".
בשיעור זה יפנימו התלמידים שלדיבור שלנו יש כוח, איננו יכולים להבטיח ולא לקיים. חברה שמכבדת את דיבורה היא חברה ערכית שנעים לחיות בה.

מטרות:

- התלמידים יבינו עד כמה גדול כוחו של הדיבור.
- התלמידים ילמדו שחשוב מאוד לקיים הבטחות.

ההפעלה:

סיפור:

- נספר:

"וואו, איזו ערכת צבעים מהממת יש לאומנית הכיתה בציור, אפשר להשתמש?"
ביקשה אורית בקול מתחנן.
את ערכת הצבעים הזו קיבלתי אתמול מדודתי במתנה, אפילו לא הספקתי להשתמש בה ולא ממש התחשק לי לשתף בה עוד חברות. "אני מעדיפה שלא", אמרתי. אבל אורית לא וויתרה: "בבקשה, רק קצת, את יודעת מה? אימא שלי קנתה חבילה ענקית של חטיפים. מחר אני אביא לך חטיף אם תרשי לי להשתמש בצבעים שלך". "טוב, רק היזהרי לא ללחוץ חזק מידי", אמרתי והגשתי לה את הצבעים. אורית ציירה וצבעה להנאתה ולבסוף החזירה לי את הצבעים.
"הבאת לי את החטיף שהבטחת?" שאלתי את אורית למחרת בבוקר. "אני מנחשת שזה ביסלי בטעם בצל" אמרתי בחיך. אורית הסתכלה עלי במבט משונה ואמרה: "על איזה חטיף את מדברת?" אחרי שהזכרתי לה מלמלה: "טוב, שכחתי, אביא לך מחר".
"תזכרי, הבטחת", אמרתי ופניתי לעיסוקי.
למחרת הבחנתי באורית שעמדה בפנינו הכיתה. נפנפתי לה עם ידי וקראתי לה, אך אורית התעלמה ממני ופנתה לעבר קבוצת בנות שפטטה בצד אחר של הכיתה.
הלכתי אחריה ושאלתי: "מה עם החטיף?" "אוף, מה את עושה עניין מחטיף קטן".
רטנה אורית והמשיכה לפטפט. הבנתי שאורית לא מתכוונת לעמוד בדיבורה. ממילא

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

כבר לא היה לי חשק לקבל ממנה את החטיף שהבטיחה. נזכרתי שאימא הכניסה לי לתיק חטיף בטעם האהוב עלי. "החטיף זה לא העניין", הרהרתי. "אז מדוע אני מרגישה הרגשה איומה?" ניסיתי לחשוב מה בעצם מעיק עלי כל כך. בדרך כלל אני אוהבת לחשוב ולצייר, אז הוצאתי את ערכת הצבעים החדשה שלי וציירתי במרכז הדף ילדה עם צמות, חצאית פרחונית ונעלים וורודות. באמצע הפרצוף ציירתי פה גדול וזהו, רק פה. מהפה יצאו אותיות כמו שרשרת צבעונית. חלק משרשרת האותיות עיצבתי בצורת לבבות ופרחים וחלק היו סתם מפוזרות ברווחים לא מסודרים. בציור שלי היו גם אותיות שבורות ואותיות עקומות אותם הדגשתי בצבע שחור. הייתי כל כך מרוכזת שלא שמעתי את הצלצול המבשר על תחילת השיעור. "זה נראה כמו כתב חידה", שמעתי את קולה של המורה שעמדה והתבוננה בציור שלי. "או אולי בעצם את מציירת מחשבות?"

"כן", אמרתי במבוכה, "אני מציירת מחשבות". פניה של המורה הביעו סקרנות. "אולי תרצי לשתף אותנו?" ביקשה. לא רציתי להפסיד את ההזדמנות להגיד את מה שכל כך העיק עלי. עמדתי במקום של המורה, הראיתי את הציור לחברותיי ואמרתי: "יש אנשים שחושבים שאין משמעות למילים שהם מוציאים מהפה. הם חושבים: 'אלו רק מילים שיוצאות לאוויר ולא נשאר מהם דבר', בציור שלי רואים שזה לא כך, המילים יוצרות מציאות, יש מילים שעושות טוב על הלב, מילים משמחות ואוהבות, אך יש מילים עקומות ושבורות. אלו מילים של הבטחה שלא קוימה. המילים האלו נשארות עקומות ושבורות עד שההבטחה תתקיים". המורה הבחינה בהתרגשות שבקולי. היא התפעלה מהדרך המקורית שבה הבעתי את מה שהרגשתי ואמרה: "אני רואה שהנושא מעניין אתכן, בדיוק בפרשת השבוע שלנו פרשת "מטות" מתייחסת התורה לכוחו של הדיבור. בפרשת השבוע אנו קוראים על כוחו של הדיבור המתבטא בנדרים ובשבועות. כוח הדיבור הוא עיקר כוחו של האדם, ועליו נאמר: "ויפח באפיו נשמת חיים – ויהי האדם לנפש חיה" ומתרגם אונקלוס: "רוח ממללא" - כלומר הנשמה של האדם באה לידי ביטוי בדיבור שלו. אנו הנבראים היחידים שנקראים "מדבר" ובזה אנו מיוחדים משאר הנבראים". המורה לקחה נשימה ארוכה, התבוננה בנו ואמרה: "בכל אחת ואחת מאתנו קיים כוח הדיבור, אנו מתפללים ולומדים תורה ומצווים לשמור את פינו מדיבור מזיק ולקיים את הבטחותינו והתחייבויותינו. הדיבור שלנו הוא קדוש ועלינו לשמור שלא נחל את דברנו ונקיים את אשר קיבלנו על עצמנו בפינו. האם יש שאלות?"

סיימה המורה את דבריה.

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

כל אותו הזמן התבוננתי באורית, שישבה מכווצת בכיסאה והקשיבה קשב רב. את מקומה של המועקה שהרגשתי קודם תפסה הרגשת הקלה, אורית שמעה את הדברים וכעת הבחירה בידה.

להפתעתי ניגשה אלי אורית בהפסקה וביקשה ממני את הציור. "אני מבטיחה להחזיר לך בהקדם", אמרה. משהו בקולה גרם לי להאמין שהפעם תעמוד בדיבורה. הגשתי לה את הציור בלי להבין לשם מה היא צריכה אותו. בערב בשעה שהכנתי את שיעורי הבית נשמעה דפיקה בדלת. בפתח עמדה אורית. בלחיים סמוקות היא הגישה לי חבילה עטופה, אמרה שלום וחמקה. פתחתי בסקרנות את העטיפה ומצאתי את הציור שלי עם שינוי מפתיע - כל האותיות השבורות והעקומות שהיו קודם תוקנו ונצבעו בצבעים עליזים. בתוך החבילה גיליתי הפתעה נוספת, חטיף! זה היה החטיף הכי טעים שאכלתי בחיים שלי, ולא רק בגלל שהוא היה בדיוק בטעם האהוב עליי.

(לקוח מתוך "מפגש שבת" בהוצאת החמ"ד)

- נבקש לשתף: האם קרה לכם מקרה דומה? איך הרגשתם?
- מה למדתם על כוח הדיבור?

משחק - משתמשים בכוח הדיבור לעשות טוב

- נסתובב בחדר לצלילי מוזיקה. בכל פעם שנעצור את המוזיקה – יסתדרו התלמידים בזוגות באופן אקראי.
- נסביר את המשחק: בכל פעם שעוצרת המוזיקה יש הוראה. כשהמוזיקה עוצרת ייוצר זוג חדש ועליו לבצע את המשימה שהמורה אומרת.
המשימות:
 1. לתת מחמאה זה לזה
 2. להגיד תכונה טובה שיש אחד בשני
 3. לברך זה את זהאפשר לחזור על הפעילות עד שכל אחד פוגש לפחות עשרה מתלמידי הכיתה.
- נבקש לשתף:
 - איך הרגשתם לומר?
 - איך הרגשתם לקבל?
 - מה אתם יכולים ללמוד מכך על כוח הדיבור?

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ז
בסימן 50 שנה לאיחוד ירושלים

חופשה נעימה!

ולירושלים עירך
ררחמיח תנשור

